

ANALOGI

HAMINAN, HÄMEENLINNAN, KOTKAN, LAHDEN, LAPPEENRANNAN, TAMPEREEN JA TURUN ORTODOKSISET SEURAKUNNAT 29.3.2012

2
2012

Säveltäjät
Leonid Bashmakov ja
Timo Ruottinen

Sanat soivat kirkkomusiikissa

Sivut 4–9

ANALOGI HAASTATTELEE

4–9 Tutuista tilkuista uusi vaateSäveltäjät Leonid Bashmakov ja Timo Ruottinen
Isä Hariton**9–10 Kuoron valmistautuminen levytykseen**

Timo Ruottinen

HENGELLISTÄ OPETUSTA

11–12 Ilossa on iankaikkisuutta

Isä Markku Toivanen

13–15 Kirkkolaulu kilvoituksena

Maria Takala-Roszczenko

16–17 Hiljaisuus ortodoksisessa kirkkomusiikissa

Jaakko Olkinuora

18–19 Kuoroa tasapainottamassa

Heikki Hattunen

20–21 Jumalallinen liturgiaUusi nuottijulkaisu seurakuntakanttorin silmin
Minna Jokinen

ELÄMÄN IHMEITÄ

22–23 Isoäidin suojeluksessaEtta-Liisa Kunnas-Lappalaisen haastattelu
Mikko Junes

KIRJALLISUUDEN POHDINTAA

25–26 Posken kääntämisen pitkä varjo

Esko Nikander

ÄÄNILEVYN KANSITEKSTEJÄ

26–28 Tunneli Laatokalta Heinävedelle

Hannu Kilpeläinen

29 Kristus nousi kuolleista -pääsiäistervehdys**30 Kodin pyhittämisestä ja kodittomuudesta**

Henna Paasonen

SYKETTÄ SEURAKUNNISSA 31–37**LIITE jumalanpalvelukset ja seurakuntien toiminta****2–3 Hamina**

Kouvola

14–18 Lappeenranta

Imatra

4–6 Hämeenlinna

Forssa

18–21 Tampere

Pori

7–8 Kotka

Loviisa

21–24 Turku

Rauma, salo

9–13 Lahti

Heinola, hyvinkää, riihimäki

Seuraava Analogi 3/12 ilmestyy 7.6. Siihen tuleva aineisto on jätettävä toimitukseen viimeistään keskiviikkona 9. toukokuuta. Muut Analogin numerot ilmestyvät tänä vuonna seuraavasti: n:o 4/12 ilmestyy 6.9. (aineisto 8.8.), n:o 5/12. ilmestyy 13.12. (aineisto 14.11.).

VAKIOPALSTAT

3	Pääkirjoitus Isä Hariton	24	Luostaripalsta Nunna Kristoduli
3	Puheenjohtajalta Isä Timo Tynkkynen	29	Musiikkikolumni Jaakko Olkinuora
12	Metropoliitalta Ambrosius	38–39	Lapset ja nuoret Leena Lomu
21	Arkkipiispalta Leo		

Ajassa liikkuu

Turismilla tukea Kreikkaan

Hiippakunnan toimittamassa haastattelussa Kreikan tilanteesta metropoliitta **Ambrosius** toteaa, että maan poliittinen korruptio ja johtajuuden puute on vienyt sen konkurssiin.

– Kreikka on suuressa ahdingossa, myös henkisesti eikä vain taloudellisesti.

Kreikkalaiset ovat suurelta osin ortodokseja, ja Kreikan kirkon seurakunnat järjestävät aktiivisesti soppakeittiöitä ja muuta diakoniatyötä.

– Muutoin kirkko on ollut vaitonainen, vaikkakin puolustanut innokkaasti omaa asemaansa ja varallisuuttaan, hän huomauttaa.

Mitä sitten voisimme tehdä Kreikan hyväksi? Ambrosius vastaa, että Suomen valtio on aktiivisesti osallistunut Kreikan talouskriisin hoitoon.

– Tämä on yhteinen tehtäväkin osana Eurooppaa. Kristittyinä voisimme osoittaa konkreettista tukeamme esimerkiksi suuntaamalla lomalla eri puolille Kreikkaa.

Hän pitää Kreetaa upeana matkakohteena, jossa suomalaisia suuresti rakastetaan. Metropoliitta mainostaakin sopivaa matkatoimistoa:

– Apollomatkat ja useat muut järjestävät matkoja esimerkiksi Almyriidaan, Hagia Nikolaokseen ja Kolymbariin.

YLE RADIO / TV

- Suuren lauantain aamupalvelus perjantaina 6.4. klo 18.00–19.00 Pyhän marttyyrikeisarinna Aleksandran kirkosta Turusta, YLE Radio 1.
- Pääsiäisen aamupalvelus ja liturgia 7.–8.4. klo 23.55–03.00 Pyhän Nikolaoksen kirkosta Vaasasta, YLE TV 1 ja YLE Radio 1.
- Ortodoksinen aamuhartaus, metropoliitta Panteleimon (Oulu), lauantai 14.4. klo 6.15 ja 7.50, YLE Radio 1.
- Apostoli Tuomaan sunnuntain liturgia 15.4. klo 11–12 Kristuksen taivaaseenastumisen kirkosta Vantaan Tikkurilasta, YLE Radio 1.
- Ortodoksinen iltahartaus, lähetyssihteeri Aino Nenola (Helsinki), tiistai 17.4. klo 18.50, YLE Radio 1.
- Halvaantuneen sunnuntain liturgia 29.4. klo 11–12 Pyhän Aleksanteri Neviskin ja pyhän Johannes Kryssostomoksen kirkosta Hämeenlinnasta, YLE Radio 1.
- Ortodoksinen aamuhartaus, FM Maria Takala-Roszczenko (Jyväskylä), lauantai 5.5. klo 6.15 ja 7.50, YLE Radio 1.
- Sokeana syntyneen sunnuntain liturgia 13.5. klo 11–12 Pyhän Nikolaoksen kirkosta Joensuusta, YLE Radio 1.
- Ortodoksinen iltahartaus 15.5., pastori Lars Ahlbäck (Oulu), tiistai 15.5. klo 18.50, YLE Radio 1.
- Ortodoksinen aamuhartaus 19.5., kirkkoherra Timo Tynkkynen (Lappeenranta), lauantai 19.5. klo 6.15 ja 7.50, YLE Radio 1.
- Pyhän Kolminaisuuden päivän liturgia 27.5. klo 11–12 Pyhän Kolminaisuuden katedraalista Oulusta, YLE Radio 1.
- Toisen helluntainjälkeisen sunnuntain liturgia 10.6. klo 11–12 Lintulan luostarin Pyhän Kolminaisuuden kirkosta Heinävedeltä, YLE Radio 1.

■ TÄMÄN LEHDEN ON SINULLE TILANNUT OMA SEURAKUNTASI

- **Julkaisija:**
Haminan, Hämeenlinnan, Kotkan, Lahden, Lappeenrannan, Tampereen ja Turun ortodoksiset seurakunnat
- **Kustantaja:**
Kustannusosakeyhtiö Kotimaa
Kahdestoista vuosikerta, painosmäärä 10 200 kpl.
- **Päätoimittaja:**
Kari M. Ranttilä, puh. 040 550 6272
- **Graafikko:**
Heikki O. Jokinen, puh. 050 524 6007
ho.jokinen@kolumbus.fi
- **Toimitus:**
Rautatienkatu 52 E, 13210 Hämeenlinna
- **Sähköposti:**
analogi@kotimaa.fi tai
analogi.toimitus@pp.inet.fi
- **Tilaaminen ja osoitteenmuutokset:**
Tampereen kirkkoherranvirasto,
Suvantokatu 10 A, 33100 Tampere, puh. 020 610 0355 (ti–pe klo 9–13)
- **Julkaisuneuvosto:**
Kirkkoherra Timo Tynkkynen (pj.),
kirkkoherra Alexander Hautamäki (vpj.),
kirkkoherra Markus Aroma, kirkkoherra Ion Durac,
kirkkoherra Leo Huurinainen, kirkkoherra Aki Leskinen, kirkkoherra Markku Toivanen,
päätoimittaja Kari M. Ranttilä, Maria Hokkinen,
Marita Jouhki-Inkinen, Mikko Junes,
Leena Karjalainen, Leena Lomu, Marita Nieminen,
Matti Pulkkinen ja Satu Timonen.
- **Toimituskunta:**
Mikko Junes, Esko Nikander, Simo Ojanen
- **Tilaushinta**
25 euroa/vuosi
Lehti ilmestyy viisi kertaa vuodessa
- **Ilmoitushinnat (sis. alv):**
1/1-sivu 1260 euroa, 1/2-sivu 680 euroa
1/4-sivu 520 euroa, 1/8-sivu 260 euroa, ks.
verkkosivuilta mediakorttia
- **Ilmoitusmyynti** (kaupalliset ilmoitukset):
Kotimaa-Yhtiöt Oy, myyntineuvottelija
Vappu Kuusiniemi, puh. (014) 619 824 tai
040 486 6726, vappu.kuusiniemi@kotimaa.fi;
aineistot: ilmoitusmyynti@kotimaa.fi.
ISSN 1458-9257
Jakelu: Itella Posti oy.

www.ort.fi/analogi
29. MAALISKUUTA 2012

Isä Hariton
(Kari M. Ranttilä)

Nyt autuasta riemua, oi

Kirkkomme jumalanpalveluksissa kuorolaulu on keskeistä. Siksi siihen liittyy paljon myös opillista ja musiikillista pohdintaa, kun erilaisia näkemyksiä esitetään kirkkomusiikin olemuksesta ja tehtävästä. Itse olen ollut hieman hämmentynyt siitä varsin puhdaslinjaisesta ajatuksesta, että me saatamme pääsiäisyön palveluksessa riehaantua ylistämään Jumalaa lihallisesti, koska riemu Jeesuksen ylösnousemisesta on ennen kaikkea hengellinen asia, ei maallista tunnetta. Ajatus jatkuu, että pääsiäisen kirkkomusiikinkaan ei tulisi provosoida maalliseen eli lihalliseen riemuun, vaan sen tulisi herätellä sielussa kytevää uskoa ylösnousemisen autuuteen.

Nuorempana olisin ollut valmis ehkä ajattelemaan juuri tuolla tavoin. Silloin hengellisyys, puhtaus ja ehdottomuus olivat yhdessä ihania asioita ja kertoivat kaiken sisimmästä olemuksestani ja todellisista ihanteistani. Vanhempana ja elämälle jo periksi antaneena tydyn siihen, että minulla on vain yksi jakamaton mieli ja olemus, joka sellaisenaan, yhtenä, kokonaisena ja jakamattomana hengelliseen tai maalliseen osaan riemuitsee minussa Herrani ylösnousemuksesta. Kun henkeni riemuitsee, minä itse riemuitsen, ja kun sieluni janoaa elävää Jumalaa, vain minä itse janoan ja kaipaan hänen läheisyyttään kaikessa maallisuudessani, ajallisuudessani ja toivossani siitä, että Jumala kerran herättää minunkin kuolleen ruumiini iankaikkisuuteen.

Mikä lie oikeaoppista näissä asioissa, mutta oma hengellisyyteni on Jumalani teko minua kohtaan ja minussa. Sen vuoksi aion pääsiäisenä olla lihallinen ja riemuita Jeesuksen ylösnousemuksesta kaikesta mielestäni, sielustani ja hengestäni. Minulla on vain yksi elämä, ja sen haluan jakaa Jumalani kanssa ja kiittää häntä tässä kuoleman ruumiissani. Laulaa retostan, että Kristus nousee kuolleista ja voittaa kaiken!

Rauha maassa

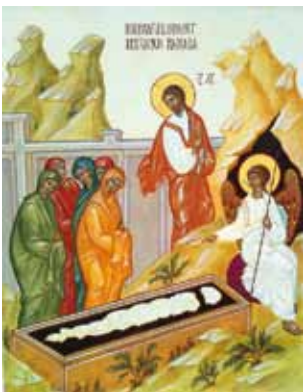
Analogin edellisen numeron Valamo-kooste sai melkoisen lukijapalautteen. Laidasta (lähes) laitaan kiiteltiin laajaa ja tasapuolista esitystä. Kiitospostia saapui kaikilla välineillä, puhelimitse, kirjeenä, sähköpostissa ja viesteinä. Ja samalla ainakin yksi asia tuli selväksi: kirkossamme Valamon luostarin johtajalla ja hänen persoonallaan on todellista merkitystä.

Osaltaan Valamo-kooste tuotti myös iloisen uutisen. Porttikiellon Valamoon saanut **Maritta Koskinen** sai piispa **Arsenilta** 9. maaliskuuta päivätyn kirjeen, jossa hän luostarin vt. johtajana ja johtokunnan nimissä ilmoittaa, että 28.11.2011 annettu porttikielto on kumottu. Tämä on kunniaksi koko kirkkollemme!

PUHEENJOHTAJALTA, ISÄ TIMO TYNKKYNEN

Kirkkomusiikissa on tapahtunut uudistuksia niin tekstin kuin sävelmien suhteen. Muutokset havahduttavat meidät oikeaan suuntaan pohtimaan jumalanpalvelusveisujen perimmäistä tarkoitusta: sanaa ja sen suurenmoista opetusta.

Juhlaikoni

Mirhantuojanaiset Kristuksen haudalla.
Mirhantuojojen ja vanhurskaan Josefín
sunnuntai, 22.4.

Tutuista tilkuista uusi vaate

Kirkkomusiikki tunnistaa kirkon perinteen

Kirkossamme on lisääntyvää kiinnostusta alun perin suomen kielelle sävelletyn liturgisen sävelmistön luomiseen – näin on laita ainakin Tampereella. Analogi oli mukana, kun kaksi säveltäjää, **Leonid Bashmakov** (tänä vuonna 85 v.) ja **Timo Ruottinen** (64), kollegiaalisesti keskustelivat kirkkomme musiikin kehittymisestä.

Leonid Bashmakov ja Timo Ruottinen ovat tunteneet toisensa jo kauan, ja he ovat myös laulaneet tenoria vierekkäin Tampereen kirkossa. Toimiessaan Tampereen Konservatorion rehtorina Leonid

hyväksyi Timon opiskelemaan teoriaa ja laulua. Timo puolestaan on tuottanut Leonidin musiikkia johtamallaan Alba-levymerkillä. Ja jo ennen Albaa Timon tuottamalla ensimmäisellä CD-levyllä Tampereen Konservatorion laulajat esit-

tivät venäläisiä kuorokonserttoja Leonidin johdolla. Aikaisempina vuosina Leonid on soittanut Tampereen kirkon kuoron harjoituspianistina Timon toimittaessa kanttorin tehtäviä. Monissa muissakin yhteyksissä miesten tiet ovat leikkaneet – tuttavuus on kehittynyt ystävyudeksi.

Mutta aluksi muisteltiin Leonidin lapsuusaikoja Karjalassa.

Musiikin juuria Kannaksella

Leonidin kotikirkko sijaitsi Karjalan kannaksella Kuokkalassa. Seurakunnalla oli pieni, mutta erittäin hyvä kuoro. Omaa pappia ei ollut, siksi Konevitsan

■ Varsin yksimielisesti Leonid (vas.) ja Timo ajattelevat liturgisen sävellystyön keskeisistä tavoitteista ja luovan toiminnan edellytyksistä.

Viipurista, Terijoelta, Kyyrölästä tai muualta.

– Mutta muuten kuorossa oli vain 6–7 ihmistä, ei ollut tuplakvartettia, ei ollut kuin yksi tenori. Ja hänkään ei ollut ortodoksi! Mutta hyvin lauloi...

Musiikillisista juuristaan ja lapsuuden ajan kirkkomusiikin vaikutteista myöhempään sävellystyönsä Leonid sanoo, ettei silloinen jumalanpalveluselämä ollut säännöllistä papiston puuttumisen vuoksi. Harvat jumalanpalvelukset olivat aina erityisiä tapauksia.

– Laulut jäivät mieleeni, sen aikaisen lapsen korvin kuultuna se oli todella vaikuttavaa. Kyllä siitä jäi muistijälki, mutta enempää osaa sanoa. Kuoro oli aina paikalla, ja se hoiti kiitettävästi oman tehtävänsä. Laulajat marssivat jalan pitkiäkin matkoja sinne, missä kulloinkin

Monissa yhteyksissä miesten tiet ovat leikanneet – tuttavuus on kehittynyt ystävyudeksi.

tai Valamon luostarin pappismunkit hoitivat seurakuntaa. Pääsiäisenä ja suurina juhlina pappi tuli pitemmäksi aikaa, mutta mitään täysin säännöllisiä palveluksia ei ollut. Leonid mainitsee erityisesti kirkon vartijana toimineen Katerinan, joka oli myös armoitettu kellonsoittaja.

– Hänellä oli kaikkiin tilaisuuksiin aivan oma ja oikeaoppinen soittotapansa ja systeeminsä. Kun nykyisin kuuntelee kellojensoittoa, niin kaikki soitto on hyvin vaihtelevaa ja oikeastaan vain improvisoitua. Hänellä oli joka tilanteeseen, esimerkiksi jumalanpalveluksen kuluessa, omat systeeminsä ja aiheet, jotka eivät muuttuneet ja jotka hän muisti

tarkkaan. Häiden tai hautajaisten aikana olivat omat soittonsa. Hautajaisissa hän ei koskaan käyttänyt isoa kelloa muutoin kuin kutsusoittona, ja kun vainajaa lähdettiin viemään hautausmaalle, hän soitti pienempää kelloa harvaksen. Hänellä oli kellojen soitto aivan kuin sävellettyinä. Erittäin omituinen eukko oli...

Leonid ei itse laulanut kuorossa, koska hän muutti paikkakunnalta jo 12-vuotiaana. Hän toimi alttaripoikana ja ojensi aina piispalle sauvan, kun piispat **Herman** ja **Aleksanteri** kävivät siellä. Jumalanpalveluksissa käytettiin tuttuja hovikapellin sävelmistöjä, ja piispallisessa palveluksessa tai jonkin suuren juhlan aikana siellä kävi laulajia

harjoiteltiin. Ajoneuvoja ei juuri ollut.

Leonidille hänen musiikilliset juurensa ovat silti varsin yksiselitteisiä.

– Se oli se määrätty perinne, mitään muutahan minä en kuullut. Meillä oli kideradio ja grammari, jota joskus kesällä käytettiin. Vanhemmat kyllä vuokrasivat minulle pianon, kun olin 6–7-vuotias ja pääsin soittotunneille. Se oli musiikin yksi lähde, jolla ei juurikaan ollut tekemistä kirkkolaulun kanssa, vaikka soitonopettajani **Sergei Lappo-Danilevski** oli säveltänyt kirkkolauluja. Hän oli oikein hyvä yleismuusikko, ja häneltä olen oppinut lähes kaiken musiikista, vaikka hänen kanssaan ei koskaan puhuttu kirkkolaulusta.

Tutuista tilkuista...

Hän muistelee myös äitiään, jolla sanoo olleen elefantin muistin. Hän lauloi kaikkea, mitä oli nuoruudessaan oopperassa kuullut, kaikki suosikkiaariat, kaikkien äänilaatujen tenoriaariat, bassoariat ja kaikki, hän muisti sanat ja sävelet niin kauan kuin oli siinä iässä, että se oli hänelle helppoa.

– Hän lauloi täyttä päätä, sitten hän lauloi kirkkokuorossa, ja hyvin lauloikin.

Säveltämisen opissa

Sävellyksenopettajistaan Leonid sanoo, ettei hänellä ollut juuri muita kuin **Aarre Merikanto**.

– Siihen aikaan Sibelius-Akatemiaan sisään pyrkiminen ei ollut kovin muodollista. Minä ujona poikana rohkaisin mieleni ja menin rehtori **Ernst Lingon** puheille ja vein hänelle vähän nuotteja. Hän katseli niitä ja huusi sitten: ”Sulho, tulepas...”. Vararehtori **Sulho Ranta** tuli myös selaillemaan nuottejani, ja viisi minuuttia analysoituaan niitä he ottivat minut opiskelemaan. He sanoivat, että ensin käynte Aarre Merikannon parilla kenraalibassotunnilla, enempää ette tarvitse, ja sitten menette **Selim Palmgrenille**. Nuotit olivat niitä sävellyksiä, joita olin raapustanut orkesterille.

Leonid kertoo runsaasti lukeneensa ja käyneensä läpi slaavilaisen kirjaston kaikki musiikkihyllyt.

– Olen oppinut paljon lukemalla ja kuuntelemalla. Kun välirauhan aikaan vuonna 1940 pääsin musiikillisesta tyhjiöstä kotoani opiskelemaan Helsinkiin, olin aivan kuin tukehtumaisillani siihen tarjontaan, mitä siellä sain kuulla. Se käynnisti jotakin uutta musiikillista minussa – piileviä genejä ehkä –, ja aistielämysten synnyttämän luomisenergian.

Kuinka oma tyyli syntyy

Leonidin lapsuuden ajan musiikillisen kehityksen jälkeen keskustelu siirtyy eteenpäin lähes puoli vuosisataa keskityen kirkkomusiikkiin ja sivuuttaen kokonaan muun muassa hänen laajan orkesterituotantonsa. Sen osalta Leonidin

pyrkimykset ja tyylliset tavoitteet säveltäjänä ovat olleet täysin poikkeavat verrattuna säästyksättömän liturgisen laulun luomiseen. Keskustelu pureutuukin kirkkomusiikkimme ajattomiin ja aina ajankohtaisiin kysymyksiin.

Oman kirkkomusiikkityylinsä luonnehtimista Leonid pitää vaikeana. Hän välttää sanojen tai lauseiden toistoa. Mikäli kudoksen rikastuttamiseksi hän joutuu näin tekemään, hän jakaa toistot eri laulajaryhmille.

– Tavoitteenani on suhteuttaa sävelten kestot puhutun sanan tavujen kestoihin ja aksentoida korolliset tavut paitsi kestojen suhteuttamisella myös sointuvaihdosten ja melodisten liikkeiden avulla. Käytän erityisiä tehosteita vain kohdissa, joissa teksti viittaa tämän keinon tarpeeseen. Yritän heijastaa tekstin runollista ja tunnelmaa luovaa sisältöä musiikillisiin rakenteisiin.

Tähän pyrkiessään Leonid sanoo it-

sekin joskus syyllistyneensä liikaan oikeaoppisuuteen.

– Minähän olen syyllistynyt joissakin kirjoituksissani ja lausunnoissani julistamaan jonkin tavan hyväksi tai oikeaksi ja sanonut, mitä tarvittaisiin. Mutta varmaan juuri minä itse olen huomannut muita nopeammin, että enhän itsekään ole välttämättä niin tehnyt. Ajatukset siitä, mitä säveltäjän olisi hyvä tehdä, syntyvät ja kehittyvät kovin hitaasti, se on kuin oppimista.

– Kun tekijät, kuten nyt me keskenämme tai kirjoja lukien keskustelemme toistemme kanssa ja vaihdamme mielipiteitä näistä asioista, siitä jää aina jokin ratas pyörimään, ja sen jälkeen hoksa jotain. Ja kun tämä vuosien mittaan jatkuu, kehitymme ja syntyy uutta. Vähitellen opimme ja alamme luottaa ajattelumme kulkeneen oikeaan suuntaan. Se on tulosta monista keskusteluista, lukuhetkistä ja vaihtoehtojen vakavasta punnitsemisesta, sen pohtimisesta, meneekö sävelteoksen kulku luontevasti Kuitenkaan, kun itse kirjoitan, en muista ennen työhön ryhtymistäni ajatella kaikkea,

Musiikki syntyy vain, jos se on syntyäkseen, eikä sitä voi pakottaa. Jokin teksti vie johonkin suuntaan ja se elää omaa elämänsä.

mitä olen ennalta päättänyt ja mikä nyt olisi oikein ja hyvää. Kun otan kynän käteeni, mieleeni vain tulee jotakin tai on tulematta, ja tässä on koko asian ydin. Oppimisprosessi kestää niin kauan kuin elän ja hengitän, Leonid huokaa.

Timo muistelee, että hänellä meni kymmenen vuotta, ennen kuin hän joutui myöntämään itselleen, että minkään ideologisen viitekehityksen avulla ei oikeasti synny hyvää musiikkia.

– Musiikki syntyy vain, jos se on syntyäkseen, eikä sitä voi pakottaa. Jokin teksti vie johonkin suuntaan ja se elää omaa elämäänsä. Jos yritän pakottaa itseäni johonkin, niin silloin syntyy vain väkijäntä jälkeä.

Leonid on kokenut saman.

– Siinä sinä nyt päädyit samoihin asioihin kuin minäkin! Tietysti olen lukenut jo kauan aikaa sitten, että ortodoksisessa kirkkomusiikissa kaikki on tekstilähtöistä. Se on eräs dogmi, me kaikki tiedämme tämän. Mutta kuinka pitkälle siinä mennään ja mikä on tekstin todellinen vaikutus sävelkulkuihin ja kaikkiin niihin elementteihin, joista mu-

■ Ajatukset siitä, mitä säveltäjän olisi hyvä tehdä, syntyvät ja kehittyvät kovin hitaasti, se on kuin oppimista, Leonid sanoo.

siikki koostuu? Tämä on suuri kysymys, vaikka ajattelisimme kuinka ja saarnaisimme itse, kuinka pitäisi tehdä tai että juuri näin on oikein. Ja jos en tee niin, niin se on huono asia. Asiat eivät mene näin! Itse olen pikkuhiljaa tullut lähelle sitä, mitä olen koettanut puhua, että pitää olla teksti yhdellä kielellä, ja siihen musiikki liittyy. Eikä niin, että ensin on olemassa musiikki ja vasta sitten katsotaan, että jollakin kielellä laulamme sen näin ja toisella taas näin ja kolmannella aivan eri tavalla.

Timo huomauttaa, että suomen kieli on tässä mielessä erityisen epäkäytännöllistä pitkin sanoineen ja useine tavuineen. Leonid pitää nykyajan realiteettina sitä, että tekstit ovat musiikin lähtökohta ja että säveltäminen tapahtuu tekstin pohjalta. Säveltäjien kokemus suuri vaikeus kirkossamme on, ettei ole varsinaisesti sellaista tahoja, joka antaisi säveltäjille punnitut ja harkitut suomen-

Kirkkomusiikin säveltämisen periaatteita

Leonid Bashmakov on kiteyttänyt sävellystyönsä periaatteita kirjassa *Tulkaa, ottakaa valo* muun muassa näin:

- Sävelmäni muistuttavat yleensä ortodoksisista kirkkolaulua siinä muodossa, missä se on aikaamme ja ilmansuuntaamme periytynyt.

- Musiikin pienet rakenneosat eivät vuosisatojen kuluessa ole paljoakaan vaihdelleet. Niiden uudenlainen ryhmittäminen, rohkeampi yhdistäminen ja rehevämpi käyttö ovat luoneet vaikutelman siitä, että ajallisesti ja maantieteellisesti toisistaan kaukana olevat sävelmät kuulostavat erilaisilta. Se, että sävelmäni muistuttavat täällä meidän pohjoisella ilmansuunnalla yleisesti kuultavaa kirkkolaulua, johtuu sekä taustastani ja perimästäni että tietoisesta pyrkimyksestäni olla uimatta tradition vastavirtaan, tai olla avaamatta suurelle virralle uutta kapeaa väylää.

-Varhaisten kirkolliskokousten määrittelemät soivuuden ja sopivuuden tavoitteet eivät ole menettäneet merkitystään. Tämän päivän musiikkikorva vain kokee soivuuden ja sopivuuden hieman erilaisina kuin alkukirkon aikana.

- Jumalanpalveluksen tekstimateriaalin, sanallisen asun, on oltava selvästi kuultavissa ja ymmärrettävissä sen soivassa, laulettavassa muodossa.

- Ortodoksisen kirkkomusiikin on syytä olla varovainen ja valikoida keinojensa suhteen. Tradition virta kuljettaa monien aikakausien musiikillisia kerrostumia ja uusiakin taiteellisia oivalluksia. Se muokkaa ja sekoittaa eri kerrostumia kuitenkin hitaasti ja perusteellisesti. Kirkkolaulun taiteellinen uudistuminen on hyvin hidasta, hetkessä havaitsematonta evoluutiota.

- Jumalanpalveluksen soivan asun on mielestäni oltava yhdenmukainen palveluksen muiden elementtien ja pyhäkön visuaalisen ympäristön kanssa. Palvelevan papiston, laulajien ja seurakunnan täytyy myös kuulon-

varaisesti tuntea olevansa mukana jatkumossa, jossa mikään ei saa hätkähdyttää yllättää ja vieraannuttaa yhteisestä pyrkimyksestä näkymättömään taivasyhteyteen.

- Ortodoksisessa jumalanpalveluksessa lähes jokainen äännettävä sana saa säveltäjänsä, sävelkorkeuden. Lukijan psalmodia (psalmien lukeminen resitoimalla), papiston ekfonetiikka eli tietynlainen puhelaulu ja seurakunnan tai seurakuntaa edustavan kuoron laulu ovat kaikki soivan palveluksen elimellisiä osia.

- Suhteellisen nuoren, noin 150-vuotiaan, suomenkielisen ortodoksisen palveluksen käyttöön periytynyt nuottimateriaali on sävelletty tai varhemmin neumilauettu kirkkoslaavin- tai kreikkankielisen tekstin mukaan. Suomenkielisen tekstikäänneksen tavumäärien, rytmien, korostusten ja intonaation vivahteiden sovittaminen näihin valmiisiin nuottikuvioihin on ollut ja on edelleen erittäin haastava tehtävä, jossa täydellinen onnistuminen on ollut varsin harvinaista. Suomenkielisen tekstin pohjalta luotuja sävellyksiä on jonkin verran olemassa, joukossa myös hyvin onnistuneita. Osatekijänä onnistumiseen on ollut se, että säveltäjä ei ole kirjoittanut tekstiä valmiin kauniin melodian alle, vaan kirjoittanut kauniin melodian valmiin ja ilmeikkään tekstin päälle.

- Sävellystyössäni pidän haasteena ja tavoitteena opetella hallitsemaan tätä tekstin ja sävelen suhteen ongelmaa niin, että sana välittyy kuulijalle täysin ymmärrettävänä ilman keinotekoisia alistusta valmiille nuottikuvioille.

Leonid Bashmakov, Tulkaa, ottakaa valo. Katumus, kärsimys, ylösnousemuksen valo. Suuren paaston, suuren viikon ja pääsiäisen kirkkoveisuja. Toim. Jarmo Lehto. Tampere 2009.

■ Tampere on viime vuosikymmeninä ollut yksi keskeinen paikkakunta suomeksi sävelletyn liturgisen sävelmistön luomisessa. Ratkaisevan sysäyksen antoi edesmennyt Tampereen kanttori Risto Matsi tilaamalla uusia kirkkoteoksia ja rohkaisemalla liturgisen musiikin säveltäjiä. Joskus hän mainitsi puoleileikillään Tampereen olevan kirkkomusiikin ”pyhä kaupunki”. Tällä hetkellä paikkakunnalla vaikuttaa useita ortodoksisen kirkkomusiikin säveltäjiä. – Leonid intoutuu kertomaan musiikistaan ja sävellystyöstään.

► kieliset tekstit. Timon mielestä se on suuri ongelma ja jopa motivaatiokysymys, ja Leonid on samaa mieltä. Hän lisää vielä, että yhtä suuri ongelma on liturgisten tekstien muuttuminen monta kertaa.

– Kun nyt kirkossamme jotakin sävelletään tiettyyn tekstiin perustuen, niin hetken päästä se teksti ei olekaan enää sama. Lauluteksteissä onkin nopeasti monta eri kerrostumaa, ja lisäksi pitäisi hyväksyä sekin, että musiikillisessa asussakin saattaa olla monta kerrostumaa. Mutta hyväähän olisi tietysti myöntää se, että kun teksti ja sävelasu vastaavat toisiaan, silloin tässä asiassa on onnistuttu, Leonid hymähtää.

Mutta hän muistuttaa myös toisenlaisesta todellisuudesta.

– Kirkkoisien ikuinen tavoite oli, että teksteistä saisi selvää, mutta eihän se vanhoissa traditioissa ole oikein kunnolla toiminut – kuuntelija ei aina tarkastikaan kuuntelemalla saa selvää, mitä sanat oikein tarkoittavat.

Timo painottaa, että kirkossamme on tässä asiassa paljon tekemistä, sillä liturgisen käyttömusiikin pitää toimia jumalanpalveluksessa, ja sen pitää pal-

vella seurakuntaa, niin että sisältö on mahdollista ymmärtää.

Timo toivookin meille vähitellen syntyvän oma kansallinen suomenkielinen tyylimme ja lauluperinteemme, jossa yleisortodoksisessa hengessä kuuluisi myös kreikkalais-bysanttilainen ja slaavilainen taustamme. Samalla kuitenkin tulisi hyväksyä suomalainen kulttuuriympäristömme ja ymmärtää sekin, että historian kuluessa kerran kaikki kehitysvaiheet ovat aina omana aikanaan olleet uusia.

Draamaa ja liturgiaa

Kirkkomusiikissa voi käyttää monia dramaturgisia keinoja, mutta säveltäjän tulee kunnioittaa liturgisen kokonaisuuden vaatimuksia. Keskustelijat vertaavat liturgiaa draamaan, sillä kyse on vertauskuvallisesta näytelmästä. Näin varsinkin pääsiäisen ja suuren viikon tapahtumissa, koska ne ovat suurta uudelleen elämistä ja tapahtumien toteuttamista käsikirjoituksen mukaan. Hyvällä tekstillä on tässäkin keskeinen asema.

– Musiikillisessa tekstissä on monta tasoa, muistuttaa Timo. – Kun on ole-

massa useampia käännöksiä, niin se palvelee ymmärtämistä ja tarjoaa teksteihin eri näkökulmia. Minulla ei ole mitään uutta luterilaista kirkkoraamattua vastaan, mutta se toimii tavattoman huonosti silloin, kun sitä pitää tehdä musiikiksi. Se ei oikein millään taivu prokiimeneihin, mistä syystä esimerkiksi Septuagintan psalmien suomennoksessa halusimme tietoisesti välttää jäykkiä rivinloppuja, jotta musiikin lopukkeet (kadenssit) toimisivat hyvin. Mutta nyt askarrellaan aivan lapsellisten ja pienten asioiden kanssa ja kiistellään siitä, että jossakin hiippakunnassa lauletaan ”nyt, aina ja iankaikkisesti”, jossakin toisessa taas ”nyt ja aina ja iankaikkisesta iankaikkiseen”. Meidän sitten pitäisi tehdä musiikkia tällaiseen tekstien sekamelskaan!

Leonidillekin asia on hyvin tuttu.

– Kyllä minä sen tiedän, kun sävelsin tuon onnettoman Panihidan. Minä tein sen tällä lyhyemmällä sanamuodolla, joka on tässä hiippakunnassa käytössä. Sitten kun nuotit tehtiin Kuopiossa, niin teksti piti muuttaa pidemmäksi, siis sellaiseksi kuin arkkihiippakunnassa oli tapana. No, minä muutin ne ja jouduin paria kohtaa mielestäni vähän huonon-

tamaan. Mutta sitten kun sitä lauletaan taas täällä Helsingin hiippakunnassa, painetut muutokset vedetään punakynällä yli ja palataan siihen, miten sen olin alun perin tehnyt. Nämä ovat tietysti naurettavia juttuja, mutta kirkossamme ne ovat nykyään tosia.

Leonid lisää kokevansa turhautumista havaitessaan pyrkimystensä ja toteutustensa ristiriitaisuuden.

– Tunnen voimattomuutta monien suomennosten mielestäni heikkojen sananvalintojen edessä.

Timo korostaa säveltäjän taitoa oikean sävelasun valinnassa.

– Vaikka hyviä tekstejä olisikin saatavilla, säveltäjän tulee pystyä pukemaan ne kirkollisessa perinteessä toimivaan sävelasuun. Liturgisen käyttömusiikin pitää myös tuntua sakraalilta, käyttöön­sä tarkoituksenmukaiselta. Tämä on samalla kertaa teologinen, hengellinen ja esteettinen kysymys, joita en osaa erottaa toisistaan. Kysymys on silloin myös uuden musiikin ikonografisista juurista, siis suhteesta varhaisempaan musiikki­traditioon. Seurakunnan ja papiston tulisi kokea musiikki omakseen. Tässä kylä säilyy ikuinen jännite, koska seurakuntaa tulisi voida tässäkin mielessä hiukan kasvattaa, siis liturgisen musiikin ymmärtämiseen. Ja niin kirkkomusiikoiden kuin laulajienkin esteettinen näkemys voi uusien teosten myötä laajentua, Timo sanoo kokemuksesta.

– Mutta kieli pitää olla lähtökohtana, vaikka tyylilliset ja esteettiset seikat voivatkin jakaa mielipiteitä. Nehän ovat paljolti sellaisia, mistä itse kukin pitää ja mihin on tottunut. Joku hyväksyy äkinäisempiä muutoksia, joku toinen taas muistelee kaiholla, kuinka muinoin Salmissa laulettiin.

Leonidille tämäkin on tuttua, ja hän tunnistaa tyylilliset vaatimukset nimenomaan musiikin kuluttajan kannalta.

– Olen tehnyt sävellykseni käytettäväksi enkä vain pöytälaatikkoon. Siksi on hyväksyttävä sekin, mitä sävellyksen käyttäjä omalla tahollaan hyväksyy ja minkälaista tyyliliä hän suosii. Säveltäjän mielessä, halusi hän sen myöntää tai ei, on lähes ensimmäisenä esittäjältä tuleva hyväksyvä palaute. Jokainen säveltäjä joutuu tämän ottamaan huomioon, ja jos ei ota, säveltäjä itsekin jää pöytälaatikkoon!

■ Isä **Hariton**

Kuoron valmistautuminen levytykseen tai radiointiin

Timo Ruottinen kertoo, kuinka ortodoksinen kuoro valmistautuu levytykseen tai radiointiin.

MATTI HEINONEN

Lyhyt vastaus on yksinkertainen: kuoron tulee valmistautua näihin tilanteisiin yhtä suurella huolella kuin kuka tahansa esiintyvä taiteilija tai mikä tahansa kuoro, oli sitten kysymys maallisesta tai hengellisestä musiikista. Mutta käsitelläänä asiaa nyt muutamalta kantilta, vaikkakaan ei lainkaan tyhjentävästi.

On täysin perusteltua ajatella, että radiopalvelus ei poikkea tavallisesta seurakunnan jumalanpalveluksesta. Käytännössä asia ei kuitenkaan ole näin, vaan jo palveluksen aloittaminen muuttuu toisenlaiseksi suoritukseksi, kun olemme riippuvaisia suoran lähetyksen tai yleisimmin tosiasiassa nauhoituksen käynnistymisestä, useimmat radioliturgiathan lähettään nykyisin tunnin viiveellä. Tämä tarkoittaa myös mahdollisuutta palveluksen vähäiseen editoimiseen. Kerran YLE:n äänitarkkailija leikkasi oma-aloitteisesti väärän äänenantoni pois lennossa, kun operaatioon oli riittävästi aikaa ennen kyseisen palveluksen kohdan lähtemistä eetteriin. Radion kuuntelijat saivat kuulla korrektil version. Tällaiseen mahdollisuuteen ei kuitenkaan kannata liiaksi luottaa. Eipä sekään maailmanloppu olisi ollut, vaikka taaplaamiseni olisikin saavuttanut valtakunnallisen kuulijakunnan.

Toisaalta meidän oikeastaan pitäisikin ajatella niin, että kaikki palvelukset toimitetaan kuvitellen taivaallisten kameroiden ja mikrofonien sekä näkymättömän teknisen henkilökunnan olevan läsnä. Mutta en tiedä ainuttakaan kanttoria, joka ei pyrkisi varmistamaan ennen radiointiä, että vähintään kaikkia tarvittavia ääniä olisi paikalla. Näinhän ei tavallisissa oloissa suinkaan aina ole. Niin, että turha hurskastella. Emme nyt vain satu elämään semmoisessa yhteiskunnassa, jossa meillä olisi rajattomat laulajaresurssit käytössämme kaikkiin mahdollisiin tilanteisiin, niin kaunista kuin se olisikin. Reaaliortodoksiassa kuvan tulee inhimillinen tekijä. On luonnollista radioinnin ja televisioinnin yhteydessä ottaa huomioon poikkeuksellisen laaja kuulijakunta. Päinvastaista menettelyä pitäisin suorastaan vastuuttomana.

YLEn välittämässä palveluksissa on ollut kiitettävää kehitystä. Mutta vieläkin jä-

■ Rita Varonen ja Irina Tchervinskij-Matsi valmistautumassa kuoron äänityksiin.

tämme monet mahdollisuudet käyttämättä, kun voisimme vaikuttaa esimerkiksi kuulutustekstien asiasisältöön ja televisioitujen palvelusten lopputeksteihin. Osittain tämä kyllä johtuu moniportaisesta asioiden hallinnoimisesta, emme nimittäin asioi pelkästään YLE:n kanssa, vaan välissä on yhtenä osapuolena myös luterilainen Kirkon tiedotuskeskus. Mutta olemmeko tosissamme edes yritäneet?

Levyttäminen

Levytyks on joka kerta ainutkertainen tapaus. Toisaalta niin kauan kuin mitään ei ole julkaistu, mikään ei ole lopullista. Mutta kun levy kerran on ulkona, sen jälkeen ei mitään ole tehtävissä. Huolellinen valmistautuminen levytykseen on siksi erittäin tärkeää. Aikataulu ei saa olla liian tiukka. Hyvä ennakkosuunnittelu on paitsi taiteelliseen tasoon, myös hankkeen lopullisiin kustannuksiin vaikuttava seikka.

Nauhoittaminen on oppimisen ja kuoron kehittymisen kannalta erittäin hyvä koulu. Minulla on kerran ollut mahdollisuus onnekkaasti tuottaa ortodoksinen äänite, joka voitiin nauhoittaa kaksi kertaa. Koko tuotantotiimi teki käytännössä työt talkoilla. Ensimmäinen levytyssessio jäi harjoitusnauhaksi, mutta pohjatyt tulivat mahdollisimman hyvin tehdyiksi.

Muuten ei vastaavaan luksukseen ole ollut mitään mahdollisuuksia. Mutta ri-

■ Kanttorikuoron levytystilanne lisälässä maaliskuun puolivälissä, johtajana diplomikuoronjohtaja Rita Varonen Jyväskylästä.

maa ei koskaan aseta liian korkealle. Niinpä keskeinen esiintyviä taiteilijoita koskeva ohje on: ohjelmisto pitää kerta kaikkiaan osata ennen levytystä. Tulkintojakaan ei oikeastaan voi enää levytystilanteessa maistella. Parasta olisi, jos kuoro osaisi laulaa ulkoa, jolloin lauluilmaisuus on vapautuneinta. Laulajilla on vielä muihin musikiin verrattuna yksi lisäpulma: oman soittimen huolto. Moni levytys on ollut kriisiytymässä avainlaulajan flunssan takia. Lieneekö yksikään kuorolevy jäänyt tuommoisesta julkaisematta, mutta kaikkea voi sattua. Kuitenkin kaikkien tärkeintä itse levytyksessä on ottaa mahdollisimman rennosti, jännittämättä, muuta lääkettä ei ole.

Ei ole tavatonta, että johtaja harjoittaa kuoroa vielä juuri ennen tärkeää nauhoitusta. Kun nauhuri sitten käy, paras terä onkin jo annettu. Äänenavaukset noissa tilanteissa kannattaa hoitaa harkiten, laulajat ovat yksilöitä. Levytystä ei koskaan kannata aloittaa levyn ensimmäiseksi suunnitellulla teoksella, avausraitaa avaa näkymän tulevaan äänimaiseen, ja kuulija muodostaa mielikuvansa alun perusteella.

Tuottaja astuu kuvaan

Lauluääni on herkkä instrumentti, kuoroa pitää laulattaa juuri sopivasti parhaan tuloksen aikaansaamiseksi. Siis niin, että kaikki materiaali, mitä hyvään äänitteeseen todella tarvitaan, saadaan sisään, mutta ei sen enempää. Ylimääräinen varmuuden vuoksi nauhoittaminen kuluttaa laulajia tarpeettomasti ja on epäammattimaista, sitä paitsi useimmiten myös maksaa. Tässä kuvaan astuu tuottaja (*producer*), jolla yleisimmin tarkoitetaan taiteellista tuottajaa. Äänityksessä voi olla mukana sessiotuottaja valikoivana kuuntelevana korvana. Hän ei osallistu jälkituotantoon. Varsinaisen tuottajan tehtävä on laajempi, äänitystilanteen jälkeen hän tekee mahdollisen muun tuotantoon liittyvän sälän lisäksi aina-

kin editoinnin (järjestää levyille lopulta jäävän materiaalin eri ostoista) tai vähintään editointisuunnitelman. Tämän hän valmisteleo äänityksessä tekemiensä merkintöjen ja äänitetyn materiaalin jälkeenpäin tapahtuvan kuuntelun perusteella. Vastaavan tuottajan (*executive producer*) rooli on pitää hankkeen budjetti kurissa.

Esimerkki kuorolevyistä

Esimerkkinä viimeaikaisista kuorolevyistä mainitsen **Mikko Sidoroffin** johtaman Kamarikuoro Krysostomoksen Rauhaissa valkeus -levyn, tuottajana **Teppo Lampela**. **Dani Juriksen** johtaman Kaamos-kuoron tänä keväänä ilmestyvän levyn tuottaja on **Tuuli Lindeberg**. Molempien levyjen äänittäjän **Mika Koivusalon** työskentelytapa on tehä lopulliset editoinnit tuottajien editointiohjeiden pohjalta. Myös äänittäjä voi toimia samanaikaisesti tuottajana, jolloin tekninen tiimi on pienin mahdollinen. Kuorolevyjen kohdalla en suosittelen tätä, vaikka niinkin usein toimitaan. Silloin tuottajan roolit tapauskohtaisesti jakautuvat eri tavoin taiteilijan ja äänittäjän kesken. Tämä voi toimia, kun osapuolet tuntevat toistensa tyylin ja metkut hyvin. Mutta jos äänitystilanteessa ottojen valinta on kuoronjohtajan vastuulla, on suuri riski, että lopputulos ei ole paras saavutettavissa oleva.

Olen hyvin paljon käyttänyt muun muassa vaativissa orkesteriäänityksissä englantilaista, yksin toimivaa **Simon Fox-Gál** -nimistä tuottajaa, välillemme on vuosien mittaan syntynyt hyvinkin luottamuksellinen työskentelysuhte. Takavuosina suomalaiset kuorot luottivat ruotsalaiseen **Bertil Alvingiin**. Suomessakin on jokunen äänittävä tuottaja tai tuottava äänittäjä, miten päin vain, mutta tavallisempi on tekninen tiimi, jossa tuottaja ja äänittäjä ovat eri henkilöt. Tuottaja huolehtii esitysten laadusta parti-

tuuria seuraten, äänittäjä hoitaa laadukkaan äänityksen, soundin.

Akustiikka ja äänitystilanne

Äänityspaikka on tärkeä, itse huomaan pitäväni sitä paljon tärkeämpänä kuin monet äänittäjät, jotka luottavat jälkituotannon keinoihin, joista on osittain apua. Tärkeitä ovat salin hiljaisuusominaisuudet, häiriöttömyys sekä akustiikka niin laulajien kuin äänityksenkin kannalta. Erilaisille ja erikokoisille kokoonpanoille eivät kaikki salit ole yhtä hyviä. Laulajilla tulee olla hyvä laulaa, niin ettei heidän tarvitse prässätä, ja heidän tulee kuulla toisensa sekä tonaalinen kokonaisuus. Hyvässä akustiikassa asianmukainen balanssi ja dynaamisten vaihteluiden suhteet hahmottuvat helposti yhtäläillä johtajalle kuin äänittäjällekin. Kaikenlaiset häiriöäänät, kuten lampujen sirinät, ilmastoinnin tai lämmityksen kohina ja liikenteen äänät ovat ehdottoman haitallisia. Millään taajuuskorjaimilla tai muilla jälkituotannon konsteilla niitä ei saa kuulumattomiin leikkaamalla osaa muuten värikylläisestä soinnista, siis soundista. Sitten kuoronjohtajan ja äänittäjän pitäisi akustisista olosuhteista riippumatta osata yhteispeilillä sijoittaa taitavasti laulajat ja mikrofonit keskenään optimaalisesti. Näin pitkälle viety suunnittelu kyllä toteutuu käsittääkseni ani harvoin. Kuitenkin jokaisella laulajalla on oma äänenvärinsä, eikä ole yhdentekevää, millainen ääniyhdistelmä kunkin mikrofonin kautta tarttuu. Mikrofonien sijoittelussa on tietysti erikseen vielä omat akustiset sääntönsä.

Raapaisin tässä nyt vain hiukan kuoroäänityksen suunnittelun pintaa. Oma laaja aiheensa on, miten hoidetaan valmiiksi tuotetun äänimateriaalin julkaisukuntoon saattaminen ja mitä kaikkea sen jälkeen tapahtuu.

■ **Timo Ruottinen**

Ilossa on iankaikkisuutta

Suomen kielessä ”ilo” on pieni sana. Ulkoisesta vaatimattomuudestaan huolimatta sen sisältö on tavattoman laaja. Meillä jokaisella on tuntuma siihen, mitä ilo on, mutta luultavasti käsityksemme poikkeavat suuresti riippuen siitä, millainen meidän elämännäkemyksemme ja hengellinen asenteemme on, kirjoittaa kirkkoherra **Markku Toivanen**.

Käsityksemme ilosta sekoittuu helposti sellaisiin ilmaisuihin kuin hauskuus, huumori tai rento fiilis. Kristillisessä ajattelussa ja pyhien kilvoittelijoiden kokemuksissa ilo näyttäytyy syvemmässä merkityksessä.

Evankeliumin ilo

Evankeliumi tarkoittaa ilosanomaa. Siten koko Uuden testamentin perustana on ilo. Enkeli ilmoitti paimenille Vapahtajan syntymästä ja mainitsi, että kyseessä on suuri ilo (Luuk. 2:10). Apostoli ja evankelista Johannes kirjoitti: ”Jeesus on tullut antamaan ilonsa meidän sydämiimme, jotta ilomme olisi täydellinen.” (Joh. 15:11) Apostoli korostaa, että Jumalan Pojan ihmiskunnalle tuoma ilo on suurempaa ja merkityksellisempää kuin iloisuus, jota tavallisesti tunnemme.

Nämä muutamat lainaukset jo kertovat, että kristillinen ilo on jotain muuta kuin hauskuutta tai huumoria. Kärjistäen voimme sanoa, että hauskuus on tästä maailmasta, mutta ilo on iankaikkisuudesta. Kristillinen ilo on jotain syvempää, vahvempaa ja kestävämpää kuin hetken tilannekomiikka, huumori tai hauskuus.

Ilo on Pyhän Hengen työtä

Apostoli Paavali sanoo, että ”Jumalan val-

takunta ei ole syömistä eikä juomista, vaan vanhurskautta, rauhaa ja iloa, jotka Pyhä Henki antaa.” (Room. 14:17) Vaikka Jumalan valtakuntaa verrataan Raamatussa pitoihin tai juhla-ateriaan, sen syvin sisältö apostolin mukaan on kuitenkin siinä autuuden tilassa, jossa ihminen Jumalan yhteydessä kokee rauhan ja ilon täyteyttä. Tällaista rauhaa ja iloa ei ihminen itse saa aikaan, vaan se on Pyhän Hengen työtä meissä.

Kaikki edellä mainittu ei tarkoita, että kristittyjen tulisi olla huumorintajuttomia tai että kristitty ei saisi laskea leikkiä. Huumori ja leikinlasku kuuluvat lämpimään keskinäiseen kanssakäymiseen ja ovat rikkautena ihmisten välisissä suhteissa.

Kristillinen ilo on kuitenkin kokonaisvaltaisempaa, kuten apostoli Paavali asian ilmaisee: ”Iloitkaa aina Herrassa! Sanon vielä kerran: iloitkaa! Tulkoon teidän lempeytenne kaikkien ihmisten tietoon. Herra on jo lähellä. Älkää olko mistään huolissanne, vaan saattakaa aina se, mitä tarvitsette, rukoillen, anoen ja kiittäen Jumalan tietoon. Silloin Jumalan rauha, joka ylittää kaiken ymmärryksen, varjelee teidän sydämenne ja ajatuksenne, niin että pysytte Kristuksessa Jeesuksessa.” (Fil. 4:4–7)

Apostoli Paavali sanoo korinttilaisille: ”En tarkoita, että haluaisimme määrällä teidän uskoanne, tahdomme vain auttaa

teitä saamaan ilon. Teidän uskonne on kyllä luja.” (2. Kor. 1:24)

Elia Presbyteeri (1000-luvulla) kirjoittaa: ”Apostoli kehottaa meitä olemaan kärsivällisiä uskossa, iloisia toivossa ja kestäviä rukouksessa, että hyvää tekevä ilo asuisi aina meissä. Uskova ei siis voi olla sellainen, joka ei ole kärsivällinen. Ja hyvän toivossa ei voi elää sellainen, joka ei iloitse – hän on näet luopunut rukouksesta, ilon aiheesta: hän ei ole ollut siinä kestävä.”

Ilo on kilvoittelijan kokemus

Ilo on siis jotain, joka kuuluu erottamattomasti uskovan ihmisen elämään. Maailman huvitusten ja viihteen keskellä eläessämme voimme ajatella, että yksinäisyyteen vetäytyneet kilvoittelijat tai erakot ovat viettäneet ilotonta elämää. Monet kuitenkin puhuvat ilosta ja auttavat meitä vielä paremmin ymmärtämään ilon syvyyttä ja merkitystä.

Munkki Euagrios (300-luvulla) kirjoittaa: ”Kun mielesi haluaa palavasti Jumalan yhteyteen ja hylkää vähitellen lihan ja torjuu kaikki aistien ja muistin

”Iloitkaa aina Herrassa! Sanon vielä kerran: iloitkaa!”

aiheuttamat ajatukset sekä samalla täyttyy hartaudella ja ilolla, silloin voit päätellä että mielesi on saapunut rukouksen esipihalle.”

Ilo, joka on huvia ja hauskuutta kestävämpää, ei siis tule itsestään, vaan on saavutettavissa vasta, kun raivaamme katumuksen kautta sille tilaa mielessämme. Munkki Euagrioksen sanoin: ”Kun rukous on suurin ilosi, eikä sen aikana mikään muu sinua viehätä, silloin olet todella löytänyt rukouksen.”

Autuas Diadokhos (400-luvulla) kirjoittaa kilvoitteluelämää harjoittavien ilosta: ”Toista on aloittelevan ilo, toista ilon täyteys. Edellinen ei ole vapaa haaveilusta, jälkimmäinen taas saa voimansa nöyryydestä. Aloittelevan ilo kutsuu sielua kilvoituksiin. Sitten sitä koettelee

Arvokasta työtä kirkkolaulun parissa

Kirkkomusiikki on kirjaimellisesti ortodoksisen jumalanpalveluselämän ytimessä. Joissakin kirkkoissa muualla maailmassa saattaa olla palkattuja kuoroja, useimmissa tapauksissa laulajat tekevät vapaaehtoistyötä. Kanttorit melkein kaikki ortodoksisissa kirkkoissa ovat palkkiotoimisia tai vapaaehtoisia.

Kirkkolaulun sisällössä on runsaasti eroja. Ydin, joka nousee jo varhaisen kirkon kokemusmaailmasta, on kuitenkin hyvin vahvasti yhteinen. Sen taustalla on juutalaisen hengellisen laulun perinne. Kirkkomme vahvuus halki historian on ollut monella tavalla se, että meillä on säilynyt tämä psalmien laulamisesta nouseva kirkkolaulun perinne. Monet kirkkorunoilijat ovat sukupolvien kuluessa lisänneet siihen omia lauluja, kulloisenkin juhlan ja päivän teeman mukaan.

Meillä on siis arvokas katkeamaton perinne varhaisen kirkon ajasta asti. Suomessa kirkkolaulu useimmiten ensimmäisenä koskettaa niitä ihmisiä, jotka tulevat kirkkoon tai muuten haluavat tutustua ortodoksisuuteen. Kun kirkkoon liittyvät kuvaavat, että se on kuin kotiin tulemistä, kirkkolaulu on aivan tämän kokemuksen ytimessä.

Ydin eukaristiassa

Saamme olla kiitollisia, että Suomessa, vaikka elämme vähemmistökirkkona, meillä hiippakuntamme seurakunnissa tehdään arvokasta työtä kirkkolaulun parissa. Olen esipaimenenä hyvin iloinen myös siitä, että kaikissa seurakunnissamme on hyvällä tavalla löytynyt tasapaino sen välillä, mitä lauletaan yhteisesti ja mitä kuoro laulaa. Tällaisessa kirkollisessa miljöössä, missä Suomessa elämme, luterilaisuuden sekä sen rikkaan virsiperinteen keskellä on hyvin tärkeää, että meilläkin aina riittävästi otetaan huomioon kansan laulun tarpeet.

Kirkkomusiikki on kuitenkin paljon enemmän kuin vain tiettyjen psalmien tai kirkkoveisujen laulamista ja sitä kautta rukousta. Ortodoksisen kirkon suuri vahvuus tänä päivänä Suomessa ja syy, miksi ortodoksinen kirkko on tullut varsin näkyväksi ja kiinnostavaksi, osaltaan liittyy siihen, että kirkon hengellisen elämän ydin on varsin vahva ja selkeä. Jumalanpalveluselämän ja kaiken kirkollisen taiteen kautta, kirkkolaulun, musiikin ja liturgisen liikkeen kautta kirkko tekee näkymättömän maailman näkyväksi. Sitä kautta kirkon perustehtävä on selkeä ja kokonaisvaltainen.

Kirkon elämän ydin teologisesta näkökulmasta on ehtoollisen vietto. Suuri osa siitäkin on laulua. Kaikki muut kirkolliset toimitukset ovat välillisesti tai välittömästi yhteydessä ehtoolliseen, jossa kirkon elämä tihentyy. **Alexander Schmemmann** sanoo, että viime kädessä ortodoksisissa – tai koko kristillisessä – kirkossa on oikeastaan lopulta vain ”yksi” sakramentti, pyhän ehtoollisen sakramentti. Muut sakramentit ovat aina sidoksissa siihen. Iloitsemme siitä, että ortodoksisissa kirkkoissa meidän elinaikanamme ehtoollisen vieton keskeisyys on voimakkaasti vahvistunut.

Enkelinsiiven kosketus

Tässä hengellisessä todellisuudessa taiteen ilmaisukeinot ovat keskeisellä sijalla. Ne ovat kokemusellisesti tärkeitä. Kirkollisen taiteen – myös kirkkolaulun – tulisi olla meditatiivista, rukousta, joka johdattaa meitä syvempään Jumalan katselemiseen ja Jumalan läsnäolon kokemiseen. Yhteisesti laulettu rukouksessa on aina läsnä enkelin siiven kosketus.

Kirkkolaulussa on myös vahvasti pedagoginen ulottuvuutensa: kirkkoveisuthan ovat laulettua evankeliumia ja laulettua dogmatiikkaa. Jos ajattelemme kirkon vanhaa perinnettä ja itseymmärrystä, niin keskeinen periaate on, että ”kirkon usko ilmenee kirkon rukouksessa”. Jos tässä mielessä meidän piispojen ja pappien saarnat ovat joskus vähän ”sinnepäin”, niin ainakin kirkkolaulu on aina ”fakta”. Kanttorit ja kuorot, samoin kuin koko seurakunta, laulavat kirkon yhteistä uskoa ja ovat sen tulkkeja. Kirkon elämän ja jatkuvuuden kannalta tällä tavoin rukoilemisessa ja ylistämisessä on meidän kirkkomme luovuttamaton voimavara.

Pian käsillä oleva pääsiäinen kutsuu meidät jokaisen laulamaan yhdessä kristikunnan upeinta kirkkolaulua: Kristus nousi kuolleista, kuolemalla kuoleman voitti ja haudoissa oleville elämän antoi.

Helsingin metropoliitta **Ambrosius**

- ▶ Pyhän Hengen totuus ja tutkii, mitä pahaa se on tehnyt ja vielä hajamielisydessään tekee. Kun Jumala on näin ensin koetellut sielua kuin ahjossa, se saa sitten palavasti Jumalaa muistaessaan kokea mielikuvista vapaata iloa.”

Ilo vastoinkäymisissä

Autuuden lauseissa (Matt. 5:12) puhutaan siitä, kuinka Kristukseen uskovan ilo ei katoa edes vastoinkäymisten ja vaienien keskellä: ”Iloitkaa ja riemuitkaa, sillä palkka, jonka te taivaassa saatte, on suuri.” Tässä tarkoitetaan ”palkalla” sitä, että kristityn kärsimykset rinnastuvat profeettojen ja aiempien kilvoittelijoiden kärsimyksiin.

Apostoli Paavali todistaa ilon säilymisestä koettelemuksissa, kun hän kirjoittaa korinttilaisille: ”Olemme lähellä kuolemaa mutta silti elossa, pahoinpideltyjä mutta yhä hengissä, murheellisia mutta aina iloisia. Olemme köyhiä, mutta teemme monia rikkaiksi; meillä ei ole mitään, mutta omistamme kaiken.” (2. Kor. 6:9–10)

Myös apostoli Jaakob muistuttaa ilon merkityksestä vastoinkäymisissä: ”Veljeni, pitääkö pelkkänä ilona niitä monenlaisia koettelemuksia, joihin jouduitte.” (Jaak. 1:2)

Kohti pääsiäisen iloa

Suuren paaston matka lähenee loppua ja edessä on pyhä pääsiäinen. Paaston harjoituksen avulla raivaamme elämässämme tilaa rukoukselle, hiljentymiselle, mietiskelylle ja lähimmäisemme huomiointamiselle. Lyhyesti sanoen, me raivaamme tilaa rakkaudelle ja sen seuraiselle eli ilolle.

Jeesus puhuu, kuinka hänen opetuslapsensa nyt tuntevat tuskaa, ”mutta minä näen teidät vielä uudelleen, ja silloin teidän sydämenne täyttää ilo, jota ei kukaan voi teiltä riistää.” (Joh. 16:22)

Jeesuksen kohtaaminen tuo ilon, joka ei ole hetkellistä ja ohi kiitävää, vaan iloa, jossa on läsnä jo iankaikkisuus.

Jotain tuosta iankaikkisuuden ilosta on aistittavissa pääsiäisyön jumalanpalveluksessa, jossa tervehdimme toisiamme sanoen: ”Kristus nousi kuolleista – totisesti nousi!”

■ Isä **Markku Toivanen**

Kirkkolaulu kilvoituksena

Kanttori **Maria Takala-Roszczenko** painottaa, että kirkkolaulu edellyttää henkilökohtaista rukouselämää ja osallisuutta kirkon sakramentteihin, ja siinä on kyse kuuliaisuudesta, ei kunniatehtävästä.

Kirkkotaide on yksi ortodoksisen tradition suurimmista rikkauksista. Monen tie on kulkenut ortodoksiseen kirkkoon juuri sen taiteen, ikonien tai musiikin kautta. Taiteen sanotaan avaavan ikkunoita tavaaseen. Sen kauneudessa koetaan suora kosketus pyhyteen.

Suhde kirkkotaiteeseen ja erityisesti kirkkomusiikkiin on usein vahvasti tunnepitoinen. Mittaamme sen kosketavuutta sydämemme sykähdyksillä. Taidokas, sointuva kirkkolaulu voi saada aikaan elämyksiä, jotka vuoroin pakahduttavat, vuoroin tyynnyttävät sydäntä.

Kirkon perinteessä avautuu kuitenkin hieman toisenlainen näkökulma liturgiseen musiikkiin. Syvien emotioiden sijaan korostuvat laulun ihanteina askeettisuus ja intohimottomuus – samat ihanteet, jotka määrittävät ortodoksista kilvoitusta yleensä. Laulu erkanee normaalista taiteesta palvellakseen ennen kaikkea hengellistä elämää.

Laulettu Sana

Ortodoksinen kirkkomusiikki on syntynyt jumalanpalvelusta varten. Se antaa jumalanpalvelukseen kokoontuneelle kansalle kielen, jolla kommunikoida Jumalan kanssa, eikä se siis ole millään muotoa toisarvoisessa asemassa muuhun toimitukseen nähden. Se ei ole taustamusiikkia, vaan toiminnan ääntä. Tätä korostaa se, että musiikilla on aina sanat: rukous, Jumalan ylistys ja kirkko-veisuihin punottu teologinen opetus lauletaan julki.

Kirkkolaulun ytimessä on aina litur-

ginen teksti, jota musiikki elävöittää. Laulu on siis jo lähtökohtaisesti sanoille alisteinen eikä nouse itse tarkoitukseksi. Pyhien tekstien tulkitsijan, kirkkolaulajan, vastuulla on tämän suhteen ylläpitäminen eli sanojen välittäminen niin, ettei tulkinta korostu sisällön kustannuksella. Bysanttilaisen musiikin tutkija **Dimitri Conomos** korostaa musiikillisessa ilmaisussa kahta hyvettä, vaatimattomuutta ja objektiivisuutta. Pyhien teks-

tien annetaan puhua omasta puolestaan ilman, että niitä häiritään subjektiivisella, henkilökohtaisella tulkinnalla. Conomos kuvaa kirkkolaulajien tehtäväksi ”ylentää veisua laulamalla hyvin, laulamalla yhdessä ja rukoilemalla laulamansa”. Näillä perustein kirkkolaulun kriteeriksi voisi siis ymmärtää sen korkeatasoisuuden ihanteen, sen tulkitsijoiden välisen harmonian ja kirkkolaulajan oman hengellisyyden.

Korkeatasoinen kirkkolaulu

Kun vanhan venäläisen musiikin asiantuntijalta **Anatoli Grindenkolta** kysyttiin, voiko kirkkolaulua arvioida laulutaiteen yleisten vaatimusten, kauneu-

Kirkkolaulu erkanee normaalista taiteesta palvellakseen ennen kaikkea hengellistä elämää.

den tai puhtauden perusteella, hän vastasi, ettei ”hyvin” laulaminen – jumalanpalveluksen näkökulmasta – riitä. Tasokkaat, koulutetut äänet ja kuorot yltyvät kyllä korkeatasoiisiin saavutuksiin, mutta ”miksi on niin, että mitä taiteellisemmin ne siinä onnistuvat, sitä katkerammalta laulu tuntuu sielussa?”, hän kysyi.

Grindenkon näkemyksessä kirkkolaulun korkeatasoisuus maallisen laulutaiteen kriteerein arvioituna jää toiselle sijalle suhteessa kilvoituksen koulimaan lauluun esimerkiksi luostareissa. Hänelle taiteellista kokemusta olennaisempaa on hengellinen kokemus, jota palvelee kirkkolaulun ymmärtäminen erottamattomaksi osaksi jumalanpalvelusta.

Kirkkolaulun korkeatasoisuutta arvioitaessa voidaan siis liikkua hyvinkin eri tasoilla riippuen siitä, millaiseksi laulun tarkoitus kulloinkin ymmärretään. ▶

Kyse ei suinkaan ole teknisesti vajavaisen laulun ihailusta ”hyvin” laulettuun sijaan, vaan sen korostamisesta, ettei kirkkotaidetta voi kaikessa arvioida taiteen sääntöjen mukaan. Dimitri Conomos arvioi kirkkolaulua tässä mielessä pyhyden käsitteen näkökulmasta. Pyhyys merkitsee hänelle ”toiseutta, erillään oloa – ei sitä, mikä on yleistä tai tavallista, vaan sitä, mikä on ainutlaatuista, erityistä turmeltumatonta.” Hän näkee ongelmana juuri sen, että kirkkolaulun pyhä ulottuvuus on hämärtynyt: ”Kirkon musiikki on erkaantunut kirkon opetuksesta – sen liturgiasta – koska ymmärrys siitä, mikä sen tarkoitus tässä maailmassa on, on kadonnut. Musiikillinen läpinäkyvyys, joka paljastaa Valtakunnan sisäisen valon, on korvattu raskaalla, inhimillisellä äänen hohdolla – kiiltävällä musiikilla, joka on halpaa sentimentaalisuutta täynnä.”

Conomoksen kuvaus synnyttää vahvan mielikuvan kontrastista sisäisen, salaisesti kutsuvan valon ja pinnallisesti kauniin, mutta vailla syvyyttä olevan kimmallisuuden välillä. Mielikuva visualisoi tuu lähes väistämättä ikonitaiteena. Milaista musiikkia syntyy sielussa, kun katsoimme vanhoja ikoneita ja kohtaamme

Laulun lahjan oikein käyttäminen edellyttää jatkuvaa kamppailua ylpistymistä vastaan.

niiden vakavan ja ättömän katseen? Eikö niistä säteilekin hiljainen valo, todellinen rauha, joka on kaukana kuohuvista tunteista, kimmalluksesta, sentimentaalisuudesta?

Ortodoksisen ikonitaiteen intohimotomuus tarjoaa esikuvan myös musiikille. Jos jumalanpalvelusten musiikki ei kannattele meitä kohti syvää rauhaa ja valoa, vaan herättää meissä – olkoonkin miellyttäviä – tunteiden pyörteitä, voiko sen katsoa tukevan kilvoituselämää? Anatoli Grindenko pohtii tunteilla ladatun kirkkomusiikin vaikutusta kirkossakävijään kysyen: ”Kuinka hengellisesti kypsämä-

tön ihminen kykenee erottamaan sielussa tapahtuvan hengellisen liikehdintän tavanomaisesta tunteellisuudesta? Kuinka hän erottaa hengellisen itkun arkisesta kynelehtimisestä?”

Kirkkolaulun vastuullisena tehtävänä voidaan siis nähdä hengellisen kokemuksen kasvattaminen, ei niinkään musiikillisten nautintojen tarjoaminen. Tässä suhteessa laulun korkeatasoisuutta tarkastellaan maallisen sijaan taivaallisesta näkökulmasta.

Enkelien antama malli

Taivaallisen perspektiivin ortodoksiseen kirkkolauluun avaa ennen kaikkea ihanne siitä ”enkeltien kaltaisena” lauluna. Enkeleitä kunnioitetaan kirkkolaulun opettajina ja muutamia kirkon perinteessä keskeisimpiä veisuja, esimerkiksi Pyhän Kolminaisuuden virttä (”Pyhä Jumala”), pidetään heidän välittämään. Enkelien antama malli perustuu paitsi heidän opettamilleen veisuille, myös heidän omaan ylistystehtävänsä, jota profeetta Jesaja kuvaa serafien osalta

näin: ”Herran valtaistuimen yläpuolella seisovat serafit, joilla oli kuusi siipeä kullakin... he huusivat toinen toiselleen, ’Pyhä, pyhä, pyhä on Herra Sebaot! Hänen kirkkautensa täyttää kaiken maan.’ Ovenpielet vapisivat äänten voimasta...” (Jesaja 6:2–4)

Kirkkolaulun esikuvana ei siis ole sen vähempää kuin ruumiittomien voimien väsymätön ylistys Jumalan valtaistuimen ympärillä. Enkelien lakkaamaton huuto on mallina asenteesta, jolla ihmisen tulisi jumalanpalveluksessa toimia: koko olemassaolon tulisi keskittyä vain Jumalan ylistämiseen. Pyhä Johannes Krysostomos kirjoittaakin: ”Ajattele, kenen seurassa seisot ja kenen kanssa kutsut Jumalaa: kerubien kanssa! Ajattele niitä, jotka muodostavat kuoron kanssasi ja, ollaksesi valpas, sinun tarvitsee vain muistaa, että vaikka olet ruumiiseen puettu ja lihaan sidottu, sinut on silti katsottu arvolliseksi ylistämään kaikkien Luoja ruumiittomien voimien kanssa. Älköön kukaan osallistuko näihin pyhiin ja salaisiin hymneihin innotta, älköön kukaan antako ajatustensa

■ Kirkkolaulun esikuvana on taivaan voimien ylistys Jumalan valtaistuimen edessä.

ääni kuin enkelillä ja laulat Jumalalle, onko sinun mahdollista olla ajattelematta, kuinka monet ihmiset kuuntelevat sinua? Ei, se ei ole helppoa, vaan hyvin vaikeaa. Sen tähden monet kanttorit ovat ajautuneetkin harhaan.”

Dimitri Conomos toteaa myös samasta aiheesta: ”Mitä tekopyhyttä osoittaakaan se, jos laulajat, jotka välittävät kirkon oppia sävelten kautta, tuntevat ansaitsevansa onnitteluja ja kiitoksia laulustaan yleisöltä – ikään kuin he tekisivät seurakunnalle jonkin palveluksen. Vielä valitettavampaa on, jos nuo laulajat tuntevat, että heidän kuului ansaita palkkaa siitä, että ylistävät Jumalaa häneltä saamallaan äänellä – ikään kuin kirkko palkkaisi heidät viihdyttäviksi.”

Laulun lahjan oikein käyttäminen edellyttää siis jatkuvaa kamppailua ylipistymistä vastaan, eräänlaista askeettista itsekieltäymistä. Tämä koskee niin suhdetta omaan laulutaitoon kuin yhdessä laulamiseen. Kuorossa laulaminen on usein todellista nöyryyden koetusta. ”Yhdestä suusta, yhdestä sydäimestä” laulaminen ei onnistu, jos laulajien välillä on kilpailua, itsekkyyttä tai riitaa. Laulajien välinen harmonia, yhteisymmärrys ja keskinäinen kunnioitus luovat kuorolle edellytykset toteuttaa tehtävänsä rukouksen välittäjänä. Sama koskee myös koko jumalanpalvelukseen osallistuvaa kansaa. Yhteinen rukous lausutaan paitsi laulajien äänellä, myös kirkkokansan sydämillä. Jos äänet ja sydämet ovat eripuraisia keskenään, yhteinen rukouskin uhkaa jäädä vajavaiseksi.

Kirkkolaulajan kilvoitus

Ortodoksinen kirkkolaulu on askeettisuuden, nöyryyden ja pyhyden tavoittelussaan todellinen kilvoituksen muoto. Tästä syystä kirkossa laulavien tulisi pitää huoli hengellisestä elämästään aivan yhtä lailla kuin musiikillisesta osaamisestaankin. Conomoksen mukaan kirkkolaulajalla on pyhä tehtävä, ja tuon pyhyyden ylläpitäminen vaatii luonteen lujuuutta, vahvaa uskoa, suurta vaatimattomuutta ja eheyttä. Kirkkolaulun harjoittaminen ilman omaa henkilökohtais-

ta rukouselämää ja osallisuutta kirkon sakramentteihin kaventaa laulajan tehtävän vain harrastuksen tasolle.

Lauluun, kuten kaikkeen kirkon elämään, tulisi olla kutsumus. Kutsumuksen vastaanottaminen ei koskaan ole ohimenevä päätös, vaan vakaa lupaus sitoutua palvelemaan kirkkoa omien kykujensä mukaan. Siinä on kyse kuuliaisuudesta, ei kunniatehtävästä. Kirkkolauluun pätee myös kirkon tehtäviä yleensäkin määrittävä sääntö: kenelle annetaan enemmän vastuuta, hän on myös paljosta vastuussa.

Jos siis ymmärrämme kirkkolaulun olevan paljon enemmän kuin vain musiikkia, jota kirkossa lauletaan, ymmärrämme sen myös ylittävän tavallisen kuorolauluharrastuksen paitsi vaatimuksissaan myös vaikutuksessaan. Kirkossa laulava on lakkaamatta pyhien asioiden äärellä. Tästä syystä kirkkolaulua ei voi ajatella esiintymisenä, kirkkoveisuja ohjelmistona, kirkkokansaa yleisönä. Jumalanpalvelus ei ole suoritus, eikä siinä ole toistoa, vaan jokainen veisu, jokainen rukous toteutuu aina ainutkertaisena uhrina Jumalalle.

Laulun tarkoitus on ennen kaikkea kasvattaa meissä hengellistä pääomaa. Perspektiivin muuttuessa maallisesta tai vaalliseksi muuttuvat myös inhimilliseen arviointiin perustuvat odotukset. Kirkkolaulun on oltava korkeatasoista ja tavoiteltava täydellisyyttä, mutta ei siksi, että maalliset taidekäsitteet sitä vaativat, vaan siksi, että ortodoksisessa kirkossa Jumalalle pyritään antamaan vain kaikkien parasta.

■ Maria Takala-Roszczenko

LAINAUKSET

Dimitri Conomos: Liturginen musiikki ja ortodoksinen hengellisyys. Perustuu vuonna 1997 Pariisin Pyhän Sergiuksen ortodoksisessa instituutissa pidettyyn luento. Englanninkielinen teksti julkaistu www.monachos.net -sivulla 2003.

Anatoli Grindenko: ”Hyvin” laulaminen ei riitä. Ilja Medovojin haastattelu. Rakurs nro 1 (192), 2007.

Anatoli Grindenko: Näkökulmia znamenny-laulun elvyttämiseen Venäjällä. Ortodoksinen kulttuuri nro 1–2, 2009, s. 12–17.

(Yllämainitut artikkelit julkaistu suomenkielisinä Facebookissa ”Yksiäänisen laulun ystävä” -ryhmän sivulla.)

Johannes Krysostomos -sitaatti: Thomas Pott. Byzantine Liturgical Reform. SVS 2010.

Rakkauten haavoittama. Vanhus Porfyrios Kausokaliivalaisen elämä ja opetukset. Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestö 2010.

Trimeeri Oy

www.trimeeri.fi

kääntyä maalliseen elämään tällä hetkellä, vaan olkoon jokainen, hyläten maalliset ajatuksensa ja kohottautuen aina taivaaseen asti, kuin hän lentäisi Kunnian Valtaistuimen ympärillä serafien kanssa. Näin osoita kaikkein pyhin hymni loiston ja kunnian Jumalalle.”

Nöyryys ja harmonia

Kirkkolaulun ymmärtäminen osallistumisena ruumiittomien voimien kuoroon on omiaan vahvistamaan ihmisessä kilvoituksen mielialaa ja siihen olennaisesti kuuluvaa nöyryyttä. Nöyryyden ihanne, keskeisin kilvoittelijan tavoitteista, muodostaa kuitenkin usein todellisen kompastuskiven suhtautumisessa kirkkolauluun. Koska laulu on aina jossain määrin esiintyvää taidetta, kirkkolaulajaa uhkaa ylpeyden synty. Vanhus Porfyrios, yksi viime vuosisadan kirkkaimmista hengellisistä ohjaajista, neuvookin: ”Mitä teemmekin, tehkäämme se kiittäksemme Jumalaa – pyyteettä, ilman kunnianhimoa, ylpeyttä tai itsekkyyttä. Jos toimit kanttorina kirkossa tai luostarissa ja sinulla on

Hiljaisuus

ortodoksisessa kirkkomusiikissa

TM, MuK **Jaakko Olkinuora** kyselee, onko ortodoksisessa kirkkomusiikissa lainkaan tilaa hiljaisuudelle?

Luterilaisen kirkon piirissä on viime vuosina “hiljainen rukouslaulu” tehnyt uutta tulemistaan. Läntisen kirkon jumalanpalveluksissa hiljaisilla hetkillä on erityinen asemansa, ja esimerkiksi kveekareiden liturgisessa elämässä hiljaisuus on dominoiva elementti. Kun tutkitaan ortodoksisen kirkon jumalanpalvelustapoja kuvaavia teoksia, tyypikoneja, huomataan, ettei missään niissä mainita hiljaisiä kohtia, siis kohtia, jolloin ei tulisi laulaa tai lukea mitään. Nykyään jumalanpalveluksissamme hiljaiset hetket herättävät jopa epä tietoisuuden tunnetta: kuka nyt on unohtanut tehdä oman osuutensa?

Jos taas ajattelemme ortodoksista kirkkomusiikkia musiikki-ilmiönä, ei sielläkään hiljaisesta laulamisesta ole juurikaan tietoa. Venäläiset mieskuorot liikuttavat kuulijoiden sydämiä myös runsaan lämpimillä voimakkailla äänillä. Vanhauskoisten harjoittama vanha-venäläinen znamennyj-laulu on niin ikään voimallisesti laulettavaa, ja Balkanilla harjoitettava bysanttilainen musiikkikin on vahvan dynaamista. Onko ortodoksisessa kirkkomusiikissa siis lainkaan tilaa hiljaisuudelle?

Kirkkomusiikki toimii sanan kantajana

Ortodoksisen jumalanpalveluksen perusluonne on yhteisöllinen ja looginen (sanallinen). Kukin jumalanpalvelus on yhteisön rukouksen ilmaus Kristuksen ruumiina. Hiljaisuus – sanattomuutena ymmärrettynä – sammuttaa tuon yhteisöllisen äänen ja sallii yksilöllisten ajatusten ja rukousten tunkeutumisen jumalanpalvelukseen. Ortodoksisen hengellisen perinteen valossa kuitenkin tuon

henkilökohtaisen rukouksen paikka on henkilökohtaisessa rukouselämässä, ei seurakunnallisessa jumalanpalveluksessa. Tätä vahvistaa osaltaan myös kirkon kanoninen traditio, joka sallii jumalanpalveluksissa luettavan ja laulettavan vain kanonisia ja kirkon hyväksymiä tekstejä. Ranskalaisteologi **Nicolas Lossky** on osuvasti sanonut, että “ortodoksisessa traditiossa ei harjoiteta spontaaneja rukouksia. Kaikki henkilökohtaiset anomukset ovat tietenkin tervetulleita, mutta ne luovutetaan diakonin huomaan, jonka rooli on tarkalleen ottaen liturgisoida ne. Tämä tarkoittaa, että hänen tehtävänsä on tehdä anomuksista sellaisia, että niistä tulee todella yhteisön rukousta.”

Omalta osaltaan tämä periaate sanelee myös ortodoksisen kirkkomusiikin peruseriaatteita. Yksi syy jumalanpalvelusten soitinkieltoon on se, että soittimet ovat kykenemättömiä ilmaisemaan tekstiä. Kirkkomusiikin perustehtävä on luoda sanan ja sävelen välille synteesi, joka

vahvistaa sanan merkitystä. Kirkkomusiikki toimii tällöin sanan kantajana. Pyhä Gregorios Teologi ihmettelee tätä sanan vaikutusta mieleen: “Kuinka ruumista ravitaan viljalla, mutta sielua ravitaan sanalla?” Tämä vaikuttaa myös säveltäjän työskentelyyn: kirkkomusiikin säveltäjä onnistuu työssään, kun hän parhaalla mahdollisella tavalla ilmaisee tekstin sisältöä. Tämä asettaa säveltäjälle myös suuria haasteita. Hänen tulee ymmärtää tekstin teologinen sisältö ja eri ilmausten painoarvo kirkon traditiossa.

Ainoa eräänlainen poikkeus sanallisuuden periaatteesta on niin bysanttilaisessa kuin vanhassa venäläisessäkin musiikissa käytettävät merkityksettömät tekstitavut, joita slaavin kielellä kutsutaan *ananeikoiksi* ja bysanttilaisessa perinteessä *kratemoiksi*. Nämä ovat kirkko-veisujen väleihin liitettäviä melodioita, joiden teksti on merkityksettömiä tavuja (esimerkiksi a-na-ne-na tai te-ri-rem). Näiden tavujen alkuperä ei ole tarkalleen tiedossa, mutta todennäköisesti ne otettiin käyttöön juhluvissa jumalanpalveluksissa tilanteissa, joissa jokin liturginen toiminto vaati enemmän aikaa, mutta varsinaiset laulettavat veisut loppuivat kesken. Toisaalta ainakin nykyisessä käytännössä näitä kratemoja pidetään myös juhluvuuden ilmaisuina.

Hiljaisuus kirkkomusiikissa on sydämen asenne

Sanallinen jumalanpalvelus ei kuitenkaan tarkoita, että ortodoksisessa kirkossa ei olisi tilaa hiljaisuudelle. 1300-luvulla muotoiltu hesykastinen suuntaus korostaa nimenomaan sydämen hiljaisuutta (kr. *hesykhia* = hiljaisuus). Hesykastisen elämän menetelmänä on pyrkiä kohti sanatonta sydämen rukousta sanallisen Jeesuksen rukouksen kautta. Kirkkomusiikin professori **Hilkka Seppälä** (emerita) on tutkinut paljon hiljaisuuden käsitettä ortodoksisessa kirkkomusiikissa. Hän on tiivistänyt ortodoksisen perusajatuksen osuvasti: “Kirkon opettajat ajattelevat, että ääni ja laulutaidede voi vaihdella kahden ääripään välillä, hiljaisuudesta huutoon – samalla hiljaisuus voi olla huutoa ja huuto vuorostaan hiljaisuutta.”

Hiljaisuus kirkkomusiikissa tuleekin ymmärtää sydämen asenteena. Jokainen kirkossa lausuttu tai laulettu sana sisältää Jumalan edessä seisomisen hiljaisuutta. Seppälä onkin todennut, että arkikäsityk-

set huudosta ja hiljaisuudesta eivät päde kirkkoisien ajattelussa. Kirkkomusiikissa nämä kaksi rukouksen aspektia yhdistyvät mystisellä tavalla. Suurimmat pelastushistorian tapahtumat, Kristuksen syntymä ja ylösnousemus, tapahtuivat hiljaisuudessa, eivät kaiken kansan ihmeteltävinä. Kuitenkin kirkkomusiikki toisaalta on myös avuksihuutoa Jumalan puoleen. Pyhä Johannes Krysostomos kuitenkin sanoo, että "huutaminen ei tarkoita äänenvoimakkuutta vaan mielentilaa". Tämä huutaminen voi siis tapahtua myös uskovan sydämessä, vaikka hän ei varsinaisesti omaa ääntään käyttäisikään.

Kirkkomusiikin välittämä sielun hiljaisuus asettaa haasteita niin säveltäjälle, laulajalle kuin kirkkokansallekin. Sävellysten tulee ilmaista tätä hiljaisuutta mahdollisimman hyvin, kun taas laulajien tulee itse jatkuvasti rukoillen ja hengellistä elämää viettäen pyrkiä kohti hesykhiaa, pyhää hiljaisuutta. Toisaalta kirkkokansan tulee ymmärtää kirkkomusiikki tästä näkökulmasta, ei ainoastaan taiteellisenä elämyksenä. Tällöin voimme seurakuntana vaeltaa yhdessä kohti hiljaisuutta, jossa omat mielihalumme lakkaavat ja voimme viimein olla avoimia Jumalan puheelle.

■ Jaakko Olkinuora

LAULAJAN HUONEENTAUU

Pidän huolta itsestäni niin fyysisesti kuin psyykkisesti.

Suhtaudun asioihin positiivisesti, avoimesti ja ennakkoluulottomasti.

En vaadi itseltäni liikaa nyt ja heti, vaan annan itselleni aikaa.

Kuuntelen kehoani ja kunnioitan ääntäni.

Kaikessa äänenkäytössä toimin instrumenttini parhaaksi.

Vältän rykimistä, kuiskaamista, huutamista ja melussa puhumista.

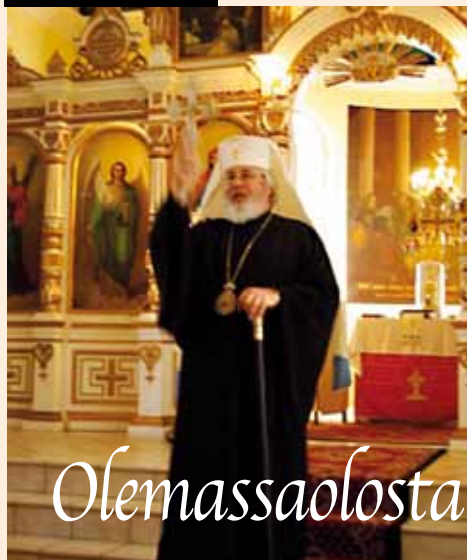
Kun olen sairas, annan instrumentilleni aikaa levätä.

Tiedostan instrumenttini toimintaan negatiivisesti vaikuttavat tekijät ja pyrin välttämään niitä.

Muistan aina lämmitellä ja virittää instrumenttini toimintakuntoon ennen laulamista.

Nautin laulamisesta ja kaikesta siitä, mitä osaan.

Mari Koistinen: Tunne kehosi – vapauta äänesi.
Äänitimpurin käsikirja, 2005

Olemassaolosta elämään

”A lussa oli Sana. Sana oli Jumalan luona, ja Sana oli Jumala. Jo alussa Sana oli Jumalan luona. Kaikki syntyi Sanan voimalla. Mikään, mikä on syntynyt, ei ole syntynyt ilman häntä. Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valo. Valo loistaa pimeydessä, pimeys ei ole saanut sitä valtaansa.” (Joh. 1:1–5)

Pääsiäisyön liturgiassa luetaan Johanneksen evankeliumin ensimmäiset jakeet. Kristuksen ylösnousemusjuhlasta helluntaihin ulottuvan seitsemän viikon aikana ortodoksinen kirkko syventyy tutkiskelemaan Johanneksen evankeliumin sanomaa.

Johanneksen evankeliumi on esillä koko pääsiäiskauden sekä liturgioiden lukujaksoina että evankeliumin kertomuksista syntyneinä veisuina, jotka on koottu pääsiäiskauden hymnien kirjaan Pentekostarioniin.

Johanneksen evankeliumi julistaa aina salaisuutena säilyvää, mutta yhtäaikaisesti kokonaisvaltaista ylösnousemuksen todellisuutta. Muiden evankeliumien tavoin se alkaa Kristuksen sukuluettelosta, mutta ei inhimillisestä, vaan jumalallisesta alkuperästä käsin. Kaiken alkuna on Luoja, jonka luona iankaikkisuudesta alkaen on ollut Sana, joka tuli ihmiseksi Kristuksessa, kärsi ristinkuoleman ja toi ylösnousemuksen.

Jumalan Sanan ihmiseksi tuleminen ja ylösnousemus eivät ole vain hengellisiä tapahtumia, vaan ortodoksisuutta on vahva usko kokonaisvaltaiseen ihmisyyteen. Kristuksen kautta Jumalan läsnäolo maailmassa on myös fyysistä: syntymä nuoresta naisesta, syöminen ja juominen, vaeltaminen ja julistaminen kansan keskuudessa sekä kärsimykset ristillä. Siksi ylösnousemuksen todellisuus ei ole eroa ruumiista, vaan kokonaisuutena eheytymistä ja paluuta Jumalan yhteyteen.

Johanneksen evankeliumi painottaa elämän laatua ja alkuperää. Se muistuttaa meitä siitä, ettei elämä ole vain olemassaoloa, sillä ovathan elottomat asiatkin olemassa. Todellinen elämä ylösnousemuksessa merkitsee olemassaolon jakamista Jumalan kanssa.

”Me vietämme kuoleman kuolettamisen, tuonelan kukistamisen, iankaikkisen, uuden elämän alkamisen juhlaa; me riemuiten veisaamme isien Jumalalle, kaiken Alkusyylle, ainoalle kiitetylle ja suuresti ylistetylle.” (Pääsiäiskanoin 7. veisusta)

Kristus nousi kuolleista! Totisesti nousi!

LEO

Karjalan ja koko Suomen arkkipiipa

KUORO

tasapainottamassa

Suomen kirkko on Venäjän myötä valinnut lauluperinteeseen neliaänisen sekakuorolaulun. Neliaäninen laulu on kaunista ja käytännöllistä, ja sillä on laaja ilmaisuvoima. Kuoro on melko helppo saada soimaan kauniisti – mikäli äänet ovat tasapainossa, kirjoittaa Tampereen kanttori **Heikki Hattunen**.

Tämä onkin kaiken avain. Tarvi- taan neljä yhtä vahvaa stem- maa: sopraano, altto, tenori ja basso. Valitettavasti Suomessa tätä nykyä jokainen kuoro kärsii mies- laulajien vajauksesta. Tilanne on muut- tunut tällaiseksi viimeisen sadan vuoden aikana. Jos kuorossa on vaikkapa viisi sopraanoa, viisi alttoa, yksi tenori ja kaksi bassoa, ovat miehet aika yksin. Vaikka he laulaisivat kuinka hyvin, eivät he kuu- losta useammalta kuin ovat. Eikä vas- tuun kantaminen yksin omasta stem- masta ole mukavaa, kyllä laulaja kaverin tarvitsee.

Entäpä kun monesti jokaiseen stem- maan ei ole ainuttakaan laulajaa? Käy-

tännössä kirkkoissamme tällöin vain jäte- tään puuttuva stemma laulamatta. Sil- loin musiikki nilkuttaa. Tällaisessakin maallikosta mahdottomalta näyttävässä tilanteessa kanttori toki loihtii laulun kulkemaan. Eihän seurakuntalaisen ru- kous laulun mukana horju.

Mieslaulajia kuoroon

Kuinka siis saadaan mieslaulajia kuo- roon? Tämän kysymyksen kanssa useim- mat suomalaiset kuoronjohtajat valvovat yönsä. Miksi sata vuotta sitten tilanne oli parempi? Mieskuoro oli miehille rele- vantti harrastus, nykyisin niitä on har- vemmassa. Pojat lauloivat lapsena. An-

netaanko pojille nyt helpommin kitara tai jääkiekkomaila, tytöille huilu tai piano? Populaarimusiikki on siirtynyt kauemmas perinteisestä laulamisesta. Ehkä pojat eivät saa enää terveen miesäänen mallia, kun Olavi Virta ei soi NRJ:llä? Ehkäpä lisäksi olisi aiheellista käyttää lapsia ja nuoria jumalanpalveluksissa, ettei kirkko jäisi vieraaksi paikaksi. Kirkossa muutkin kuin vain lasten vanhemmat voivat paimentaa lapsia – yhteisiä hän he ovat.

Miksipä olisi poissuljettua, että josain seurakunnassa valittaisiin jokin muu kuin neliääninen kirkkolaulu? Tällöin kyllä kohdataan välitön materiaali-pula. Yksiäänisestä materiaalista voisi koota pikaisesti suurimman osan tarvittavista veisuista, mutta kaksi- tai kolmiäänisestä ei puhuttakaan. Se vaatisi suurta sovitus- ja sävellystyötä, joka kestäisi useamman vuoden. Lisäksi, kolmessa tai kahdessa äänessä on vaikeampaa laulaa puhtaasti kuin neljässä. Neljä ääntä muodostaa keskinäisen turvaverkon.

Ehdottomaan puhtauteen

Vaikka ei ole ollenkaan hassumpi ajatus hankkia materiaalia erilaisille kokoonpanoille vaihtuvia tilanteita varten, ei siitä mielestäni ole pysyväksi ratkaisuksi. Kuorojen toiminnan kehittäminen kannattaisi. Kirkkokuorolaisen täytyy tuki ensisijaisesti rakastaa jumalanpalveluksia. Laulaminen on rukouksen jälkeen vasta toissijainen syy tulla kirkkoon. Silti kirkkolaulajankin on mukava laulaa hyvässä kuorossa.

Kanttorin täytyy pyrkiä ehdottomaan puhtauteen ja edellyttää tätä laulajiltaan. Lisäksi harjoittelun tulisi selkeästi tähdätä jumalanpalveluksiin, jotta niissä ei tehdä turhia virheitä. Täydellisesti tuskin pystymme laulamaan ennen kuin liitymme enkelien veisuuseen iankaikkisuudessa, mutta välinpitämättömyys täytyy kitkeä pois jumalanpalveluksista. Tavoitteena tulisi olla, ettei kirkossa tule eteen yhtään nuottia, jota ei ole harjoiteltu. Harjoitusten ja jumalanpalvelusten määrä olisi lisäksi syytä mitoittaa työssäkäyvälle sopivaksi. Osan jumalanpalveluksista voisi laulaa kanttori yksin, joskus voisi olla kirkkokansan laulua.

Erityisen tärkeää on, että samat lau-

Kanttorin täytyy pyrkiä ehdottomaan puhtauteen ja edellyttää tätä laulajiltaan.

lajat harjoittelevat ja laulavat kirkossa. Kannattaako neljän laulajan ja kanttorin tehdä tunti työtä harjoitellakseen laulun, jos palvelukseen tulee kolme muuta, jotka tapailevat laulua epävarmasti? Kalliita tunteja!

Kontaktit musiikkielämään

Laulajia kannattaa houkutella seurakunnan ulkopuoleltakin. Tässä on eduksi kontaktit paikkakunnan muuhun musiikkielämään. Koska kaikilla on mieslaulajista pulaa, kilpailevat kuorot samoista laulajista. Toisista kuoroista ei laulajia saa lähteä varastamaan, mutta onneksi yksi laulaja ehtii joskus käydä

kahdessakin kuorossa. Saattaapa joku kaivata välillä hieman vaihtelua, ja silloin meidän kirkkomusiikillamme on ai-nutlaatuista annettavaa: sen yli tuhatvuotisen perinteen, joka elää edelleen päivittäisissä ja viikkotaisissa jumalanpalveluksissa. On selvää, että se puhuttelee sielukasta ihmistä. Esteeksi voi mielestäni nousta vain meidän oma asenteemme perinnettämme kohtaan. Olkaamme siis ylpeitä jumalanpalveluksitamme. Protestanttisessa ja heränneessä Suomessa olemme monopoliasemassa kokonaisvaltaisen ihmiskuvan ja vuositu-hansia koetellun rukouksen edustajina.

Mallia voisi ottaa myöskin teologian opiskelijoista, jotka tekivät juuri rekry-tointivideon. Sen voi katsoa osoitteesta www.ort.fi/opiskelemaan. Ei äkkiseltään uskoisi, että ortodoksisen kirkon koulutuksen ja nykyaikaisen videomaailman voi liittää näin hienosti yhteen. Tätä kannattaa levittää kirkkomme nuorille!

Lopuksi haluan kannustaa kaikkia hiippakuntamme kirkkokuorolaisia rakkauteen seurakuntaansa kohtaan. Seurakunta tarjoaa kuorolle ilmaiseksi johtajan, tilat ja nuotit. Entäs jos kuoro joutuisi maksamaan ne itse? Parhaiten kii-tätte seurakuntaa tuomalla äänenne kirkkoon ja harjoittelemalla ahkerasti kanttorin kanssa.

■ Heikki Hattunen

■ Metropoliitta Ambrosius toimittamassa pienta saattoa Tampereen kirkossa.

Jumalallinen liturgia

Uusi nuottijulkaisu seurakuntakanttorin silmin

JARMO HUTTU

■ Kanttorit Katarine Lehtomäki, Helena Tchernvinskij sekä Petri Huttu uuteen nuottiliturgiaan tutustumassa.

Marraskuun lopussa 2011 kokoontui joukko Helsingin hiippakunnan kanttoreita täydennyskoulutukseen kulttuurikeskus Sofiaan. Päivien ohjelmaan sisältyi muun muassa tutustuminen vastailmestyneeseen ”Jumalallinen liturgia” -nuottipainokseen. Tämä osuus sisälsi myös liturgian toimittamisen yhdessä metropoliitta **Ambrosiuksen** kanssa.

Päivien aikana kanttorit pääsivät tutustumaan sekä metropoliitan virkahuoneeseen että virka-asuntoon. Luentoja ja alustusten aiheina olivat kanttorin työn musiikilliset haasteet (kanttori, TM **Minna Jokinen**), kanttoreiden työyhteisölliset haasteet (kanttori, TM **Varvara Merras-Häyrynen**) sekä ortodoksisen kirkkomusiikin merkitys ja mahdollisuudet Suomessa (professori **Seppo Kimanen**). Lisäksi kanttorit pääsivät keskustelemaan muista ajankohtaisista ja tärkeistä asioista metropoliitan kyselytunnilla. Päivät olivat kaiken kaikkiaan erittäin onnistuneet ja antoisat, mistä suuret kiitokset järjestäjille!

Nuottipainos

Arvatenkin antoisin ja kauan odotettu hetki oli saada käsiin uunituore ”Jumalallinen liturgia” -nuottipainos. Työryhmä, jonka puheenjohtajana työskenteli kirkkomusiikintoimittaja, dir. cant. **Juhani Matsi**, oli vihdoin useamman vuoden

Kanttorin kannalta on aina parempi, mitä vähemmän erillisiä nuottipapereita joudutaan palveluksen aikana käyttämään.

työn tuloksena saanut syksyllä 2011 työssä päätökseen, ja nyt oli kanttoreiden aika päästä tutustumaan uuteen työvälineeseen. Jo pelkästään julkaisun varsin näyttävä ulkomuoto herätti kanttorikunnassa innostuneen vastaanoton. Julkaisun sisältöön tutustuimme Juhani Matsin ja toisen työryhmän jäsenen, FM **Maria Takala-Roszczenkon** johdolla.

Mikä sitten on muuttunut ja millaisia ajatuksia uusi nuottiliturgia seurakuntakanttorissa herättää? Suurimpia muutoksia lienevät Raamatun tekstien mukaiset, uuteen raamatunkäännökseen perustuvat tekstit veisuissa sekä julkaisun huomattavasti aiempaa nuottiliturgiaa laajempi sisältö. Uuteen versioon on sisällytetty monista veisuista vaihtoehtoiset versiot: Kerubiveisuja löytyy kolme, Eukaristioita neljä, Autuaaksijulistuksia kolme jne. Lisäksi uuteen Minean tekstiosaan on koottu aiempaa huomattavasti monipuolisempi pyhien muistopäivien joukko. Täysin uutena osana julkaisun lopusta löytyy TM, MuK **Jaakko Olkinuoran** koostama Typikon, ohjeisto, joka auttaa kirkkomuusikoita liturgian sisällön monipuolisempaan tuntemiseen. Näin esimerkiksi kuorolaiselle selviää, miten piispallisissa palveluksissa lauletaan Kolmipyhäveisu eli Trishagion, tuttavallisemmin Pyhä Jumala -veisu.

Uusista tekstimuodoista mainittakoon esimerkkinä 1. antifoni, jonka aiempi versio alkoi sanoilla ”Kiitä sieluni Herraa ja kaikki mitä minussa on hänen pyhää nimeänsä”, kun taas uudet sanat kuuluvat: ”Ylistä Herraa, minun sieluni, ja kaikki, mitä minussa on, hänen pyhää nimeään”.

Autuaaksijulistuksessa kohta ”autuaita ovat ne, jotka isoavat ja janoavat vanhurskautta, sillä heidät ravitaan” on muuttunut seuraavanlaiseksi: ”Autuaita ne, joilla on vanhurskauden nälkä ja jano: heidät ravitaan.” Myös Pyhä Jumala -veisun tilalla muun muassa teofanian juhlassa laulettava veisu on saanut uuden muodon: ”Te kaikki, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yl-

lenne.” Haasteellinen mutta varsin onnistunut muutos!

Haasteita

Kanttorin ja kuorolaisen näkökulmasta haasteellista on tietenkin sisäistää uudet tekstimuodot. Nyt on, kuten kanoneissakin sanotaan, katsottava pergamenttia – ei siis voi enää laulaa ulkoa! Toki ajan myötä uudet sanat ja niiden mukanaan tuomat muutokset joihinkin sävelkuvioihin varmasti iskostuvat mieliin, mutta aikansa se vie, mikä toisaalta luo myös lisää positiivista haasteellisuutta ja mielenkiintoa. Samaan sarjaan voisi lisätä sivunumeroiden uudelleenopettelun. Siinä missä aiemmin kanttorilta tuli lihasmuistista vaikkapa Pyhä Jumala -veisun ”sivu 33”, on uudessa julkaisussa niin paljon suurempi sivumäärä, että hetki menee, ennen kuin sivunumerot jäävät mieleen.

Julkaisun huomattavasti edeltäjäänsä suurempi koko (punnituksen tulos 1,217kg!) tuo myös haasteita: nuottitelineen merkitys kasvaa entisestään. Julkaisua on erittäin työlästä kannatella käsissään koko liturgian ajan! Pientä lisätyötä kanttorille, etenkin aloittelevalle, aiheuttaa sivumerkintöjen puuttuminen joistakin prokiimeni-, halleluja- ja ehtoollislausemaviittauksista. Esimerkiksi ortodoksisuuden sunnuntain kohdalla julkaisun Triodion-osassa kerrotaan edellä mainituista vain, että ne ovat samat kuin pyhiin esi-isien sunnuntaina. Aloittelevalle tai sijaiskanttorille tämä saattaa tuottaa pientä päänvaivaa, mikäli kirkkovuoden kulku ei vielä täysin ole hallinnassa. Tämä onkin ainoa ”puute”, jonka tähänastisen tutustumisen perusteella voin mainita.

Erityisenä kiitoksenaiheena on mainittava ”Totisesti on kohtuullista” veisun sijaan pääsiäisaikana laulettavan ”Enkeli huusi Armoitetulle” -veisun lisääminen uuteen julkaisuun. Kanttorin kannalta on aina parempi, mitä vähemmän erillisiä nuottipapereita joudutaan palveluksen aikana käyttämään.

Tuokoon uusi nuottiliturgiamme iloa kaikille maamme kirkkolaulajille!

Siunattua paastonaikaa.

■ **Minna Jokinen** Lahden 2. kanttori

LÄHTEET:

- Jumalallinen liturgia”, Porvoo 2011.
- Liturgia – liturgian sävelmistö ja vaihtuvat tekstit”, 7. painos, Pieksämäki 1991 (hyväksyty 1954).

Arkkipiispan kolumni

Pienen lapsen oikeus olla ortodoksi

Suomalaisen yhteiskunnan varhaiskasvatuksen arvopohja nousee YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta ja kansalaisen perusoikeuksista. Niissä sitoudutaan kunnioittamaan lapsen oikeutta uskonnonvapauteen ja omaan uskontoon tai katsomukseen.

Lapsen oikeutta omaan uskonnollisuuteen rajoittavat aikuiset. Olen pannut merkille, että vanhemmat ja kasvattajat suhtautuvat joskus liian suojelevasti lapsen uskonnolliseen elämään. Taustalla on usein ajatus antaa lapsen itsensä päättää omasta uskonnollisuudestaan, mutta vasta hänen tullessaan aikuisikään.

Ortodoksinen kirkko katsoo lapsen elävän täysivaltaisesti todeksi omaa ortodoksisuuttaan. Ortodoksina eläminen ei ole kiinni tietoisuuden kehittyneisyydestä, vaan se pohjautuu käsitykseen syntymästä saakka olevasta ihmisyyden täyteydestä ja kasteesta porttina kirkon jäsenyyteen.

On muistettava, että pienen lapsen osalta oikeuksia käyttävät vanhemmat, sillä he päättävät lapsen kasvatuksesta sekä osallistumisesta erilaiseen uskonnolliseen toimintaan. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että perheessä sovitaan yhdessä uskontokasvatuksen periaatteista ja niistä keskustellaan päivähoiton kasvattajien kanssa.

Yhteiskunnassamme annettavan varhaiskasvatuksen tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Yhtenä keskeisenä sisältönä on lapsen valmiuksien kehittäminen ymmärtämään uskonnollis-katsomuksellisia ilmiöitä. Siksi päiväkotien ja esikoulun arkeen luonnollisena osana kuuluvat sekä omaan että muihin uskontoihin tutustumisen erilaiset elementit.

Kirkolliskokous hyväksyi marraskuussa 2011 seurakuntien päiväkerho- ja päiväkotitoiminnan käyttöön tarkoitettua varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman, jonka nimi on *Pyhä melu*. Sen tavoitteena on ohjata seurakunnallista varhaiskasvatus-työtä toteuttamaan toimintaa, joka tukee lapsen uskonnollisuutta mielekkäästi ja monipuolisesti.

Kirkkona pyrimme yhdessä Ortodoksisten Nuorten Liiton kanssa huolehtimaan siitä, että kerhotoimintaan on käytettävissä varhaiskasvatuksen tuntevia, inostavia ja lapsen ainutkertaisuutta kunnioittavia kasvattajia.

Usein lapsen voi havaita elävän uskonnollisuutta ja aistivan hengellisyyden tuomaa turvaa aikuista luonnollisemmin. Olen kohdannut monia perheitä, joissa pienet lapset ovat johdattaneet kirkosta etäännyneet vanhemmat uudelleen uskonnollisen elämän lähteille.

Ortodoksinen jumalanpalveluselämä välittyy meille kaikkien aistien kautta, ja siksi se on oiva lähde lapsen uskonnolliselle uteliaisuudelle. Jumalanpalveluksiin osallistumisen ohella on tärkeää, että lapsen ympärillä on aikuisia, jotka keskustelevat ja selittävät ortodoksisuuteen ja uskonnollisuuteen liittyviä asioita.

Toivon, että lasten tuoma pyhä melu vahvistuu kirkossamme.

Karjalan ja koko Suomen
arkkipiispa Leo

Isoäidin suojeleuksessa

Mitä pitäisi ajatella, kun edesmennyt isoäiti ilmoittaa unissa elämän tulevia tapahtumia? Taiteilija **Etta-Liisa Kunnas-Lappalainen** on kirjoittanut kokemuksistaan kirjan, josta löytyy myös oheinen kertomus Valamon matkaa edeltäneistä tapahtumista.

Hollolassa, Lahden lähellä asuva Etta-Liisa, 83, on elänyt värikkään elämän opettajan ja näyttelijän ammatissa eri puolilla maata. Vanhemmat olivat keskiluokkaisia, ”reippaita ja reaalitajuisia ihmisiä”, joille enneunen olivat tuttuja kuten koko perheelle.

Etta-Liisan mukaan taipumus nähdä enteitä on periytynyt molemmilta

vanhemmilta, joskin voimakkaimmin on vaikuttanut äidinäiti, nuorena Pelastusarmeijan upseeriksi vihkiytynyt ja syvästi uskovainen **Anna-Leena Heikkilä** (s. 1879), jolle hän on omistanut tuoreen kirjansa.

Kirjan nimi, ”*Taivaassa solmittu avioliitto*”, perustuu isoäidin elämäntarinaa. Ankeista oloista Etelä-Pohjanmaalta lähtöisin ollut mummo rikkoi

nuorena naimattomuuslupauksensa ja lupauksen tehdä slummityötä. Avioliittonsa hän koki rangaistuksena, se ei ollut taivaassa solmittu.

Monet Etta-Liisan näkemät enneunen pohjaavat tähän tragediaan. Mummo on tullut unessa ilmoittamaan ennalta avioeroista tai varoittamaan vaikeuksista. Viestit voivat olla suorasanaisia tai osaksi näynomaisia, joten ne edellyttävät kykyä tulkita. Mistä enneunen sitten tunnistaa?

– Ensinnäkin se on niin voimakas elämys, että se jää tuonne aivokoppaan, ja kun herää niin tajuaa, että nyt minulle puhuttiin, Etta-Liisa selostaa. Tapahtumiin voi kulua jopa vuosia, mutta unta ei unohda koskaan.

Etta-Liisa kertoo tavanneensa elämänsä aikana viisi hyvin samantyyppistä miestä, jotka ilmestyivät perä perää hänen elämäänsä. Kyse oli usein työhön liittyvistä kontakteista. Aina uuden miehen tultua esiin lähipiirissä tapahtui joko kuolema tai jokin läheltä piti -onnettomuus.

Tuskastuneena Etta-Liisa oli kerran kysynyt rippi-isältään, mitä varten nuo ihmiset tulivat hänen elämäänsä, sillä ei hän hänellä ollut heiltä mitään opittavaa? ”Ehkäpä miehet ovat oppineet jostain sinulta”, kuului vastaus.

Suhde vainajiin ohjasi ortodoksisuuteen

Suhtautuminen vainajiin ratkaisi myös Etta-Liisan kirkkosuhteen viitisentoista vuotta sitten. Jatkuvat pettymykset yrityksissä keskustella asioista luterilaisten ja muiden suuntien pappien kanssa johtivat lopulta yhteydenottoon ortodoksiseen seurakuntaan.

Lahten ortodoksisen seurakunnan päivystysvuorossa oli tuolloin isä **Henrik Holländer**, jolle enteet eivät itselleenkaan olleet outoja asioita. Etta-Liisan mukaan isä Henrik sanoi, että ”tule

tänne”, ja keskustelut johtivat pian kirkkoon liittymiseen.

Etta-Liisa sanoo löytäneensä ortodoksisuudesta uskon, johon edesmenneet ja tuonpuoleinen liittyvät luontevalla tavalla. ”Ortodoksisen uskon mukaan vain ohut verho erottaa meidät vainajistamme”, hän kuvaa kirjassaan näkymättömän seurakunnan läsnäoloa.

Kaksi viikkoa ennen Heinolan bussiturmaa, pääsiäisenä 1999, Valamossa käydessään Etta-Liisa kertoo rukoilleensa Konevitsan ihmeitä tekevän Jumalanäidin ikonin edessä. Hän pitää tyttärensä poikansa ihmeellistä pelastumista vastauksena rukouksiin.

Ikonien välittämät ihmeet ovat viime aikoina olleet paljon esillä erityisesti Kozelshtshanin Jumalanäidin ikonin Viron vierailun yhteydessä. Metropolilta Ambrosius sanoi tammikuussa Kotimaa24:n haastattelussa uskovansa, että ikoni-ihmeet kestäisivät myös tieteellisen tarkastelun, joskaan niiden tutkiminen ei ole tapana ortodoksisessa kirkossa.

Etta-Liisan tytär poikineen liitettiin ortodoksiseen kirkkoon bussiturman jälkeen. Kirjassaan Etta-Liisa lahjoittaa tyttärensä poikansa maalaaman Jumalanäidin ikonin yhdelle niistä miehistä, jotka toivat onnettomuuksia tullessaan.

”*Taivaassa solmittu avioliitto*” on värikäs ja viitteenomaisesti kirjoitettu kuvaus taiteilijajielun elämästä, jota mummo ihmeellisellä tavalla ohjailee.

■ Teksti ja kuvat: **Mikko Junes**

”Avatkaa ovi, haluan nähdä poikani!”

Pyhiinvaeltajia kuljettavan tilausbussin oli määrä lähteä lauantaina 17.4.1999 klo 9 Lahden kirkon edestä. Etta-Liisa Kunnas-Lappalaisen aikomuksena oli matkustaa kuusivuotiaan tyttärensä poikansa **Terran** kanssa Valamoon muiden mukana. Aamulla kuuden aikaan pojan äiti, **Marietta**, havahtui hereille Helsingissä ystävättärensä luona kuin joku olisi herättänyt: ”On pakko päästä Lahteen ja nähdä poika vielä ennen lähtöä!”

Tilanne tuntui äidistä täysin absurdilta. Valamon matkasta oli sovittu hyvissä ajoin, ja poika oli kulkenut paljon isoäitinsä kanssa, joten mitään järjellistä syytä huoleen ei ollut.

Marietta oli viettänyt iltaa ystävättärensä kanssa opiskeluaikojen muistellen. Tarkoituksena oli palata heistä yhden kanssa myöhemmin päivällä yhtä matkaa Lahteen. Yllättävä lähtö tuntui niin nololta, ettei hän raskinut herättää ketään, vaan jätti lapun jääkaapin oveen.

Marietta lähti Hämeentieltä kävellen pitkin autoita katuja. Hänellä ei ollut aavistustakaan, kuinka pääsisi tuohon aikaan aamusta Lahteen. Hän tuli Sturenkadun pysäkillä ja näki saman tien bussin nousevan ylös katuja. Jo kaukaa erottui reittikyltin teksti: ”Pika-Lahti...”.

Marietta nousi kyytiin ja kuuli kuljettajalta bussin saapuvan Lahteen klo 8.45. Tilanne tuntui yhä kummallisemmalta, sillä kaikki oli kuin ennalta kirjoitettua. Hän oli bussin ainut matkustaja, matkapuhelinta ei ollut, mutta toisaalta olo tuntui rauhalliselta.

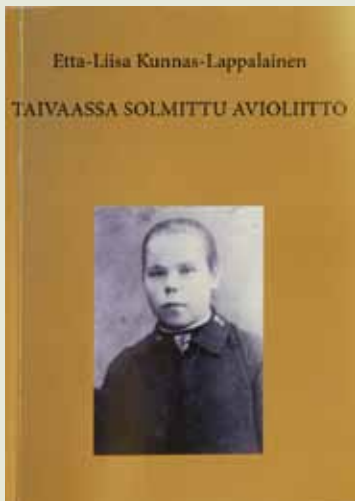
Lahten linja-autoasemalta on kirkolle matkaa noin 600 metriä. Marietta pisti varmuuden vuoksi juoksuksi. Tällä välin Terra-poika oli alkanut itkeä bussissa haluavansa kotiin. Juuri kun äiti ennätti Harjukadulle kirkon eteen, bussin ovet sulkeutuivat. Hän hakkasi kaikin voimin ikkunaa ja huusi: ”Avatkaa ovi, haluan nähdä poikani!” Poika juoksi avatusta ovesta suoraan äitinsä syliin: ”En halua lähteä, tahdon kotiin”.

Matkanjohtajana ollut isä Henrik Holländer ehdotti, että äiti lähtisi mukaan, koska bussissa oli vielä tilaa. Poika oli kuitenkin toista mieltä ja linnoittautui saattamassa olleen isänsä autoon, joten perheen oli palattava kotiin. Vain isoäiti lähti matkalle.

Vajaan tunnin kuluttua kotona soi puhelin, ja Marietta tiesi heti, että jotain oli tapahtunut. Sairaalaan ilmoitettiin onnettomuudesta ja varmistettiin, että poika oli kotona. Terran matkatavarat olivat jääneet bussiin ja poikaa oli etsitty onnettomuuspaikan lähitöltä.

Heinolan bussiturmassa kuoli neljä pyhiinvaeltajaa, heidän joukossaan isä Henrik. Noin puolet matkustajista, Etta-Liisa mukaan lukien, loukkaantui vaikeasti. Onnettomuudesta toipuminen kesti monilla hyvin pitkään.

Heinolan bussiturmassa kuoli neljä pyhiinvaeltajaa, heidän joukossaan isä Henrik. Noin puolet matkustajista, Etta-Liisa mukaan lukien, loukkaantui vaikeasti. Onnettomuudesta toipuminen kesti monilla hyvin pitkään.

Teosta on saatavissa Suomalaisesta kirjakaupasta Tampereelta tai suoraan tekijältä, puh. 0440 322 349.

ARJEN
Sankarit

Suuren paaston keräys
tukee naisten työllistymistä ja koulutusta Moldovassa ja Tansaniassa.

Naiset saavat mahdollisuuden hankkia toimeentuloa itselleen, perheelleen ja oman yhteisönsä hyväksi.

Tue arjen sankarinaisia!
20.2.–8.4.2012

Ortodoksisen Lähetyksen keräystili FI42 5290 0220 3050 47
Viite: 55631

www.kirkkotoimii.fi

Rahankeräyslupa: 2020/2011/4070 ja 2020/2011/3412

Kuolema juhlan

Jo monta vuotta olen suomentanut pyhien elämäkertoja. Niiden huippukohtana on aina pyhän ihmisen kuolema. Erämaakilvoittelijoiden keskuudessa mahdollisimman moni tahtoi päästä seuraamaan kuuluisien rukoilijoiden loppuvaiheita. Haluttiin olla läsnä silloin, kun esirippu raottuu ja pyhittyneen kilvoittelijan sielu lähtee uuteen olotilaan. Usein kerrotaan, että sillä hetkellä valo verhosi kilvoittelijan asuinpaikan. Ympäriille saattoi myös levitä tuoksu.

Marttyyrien kohdalla heidän päämääränsä oli selkeästi juuri kuolema. Se oli heidän voittonsa, jota kohti he kilvoittelivat. Kolmensadan vuoden ajan sadattuhannet, jollei miljoonat, marttyyrit marssivat kasvat loistaen arenalle petojen syötäväksi tai hirmuisiin kidutuksiin tunnustamaan uskoaan ja rakkauttaan ristiinnaulittuun Herransa. Myöhemmin Bysantin alueiden jouduessa vähitellen osmanien valtaan syntyi lisää marttyyreja. He olivat etupäässä niitä, jotka jonakin heikkona hetkenään monien

etuusuuksien houkuttelemina olivat kääntyneet islamiin. Mutta omatunto ei suonut heille rauhaa, ennen kuin he tekivät suuren päätöksen palata takaisin kristinuskoon ja tehdä se nimenomaan julkisesti. Se tiesi islamilaisen lain mukaan hengen menoa. Tuon ajan kristityt kokivat tällaisen tapauksen voittona valloittajasta. Kuultuaan tulevasta uusmarttyyristä, kuten heitä kutsutaan, koko alueen kristitty väestö alkoi paastoten rukoilla hänelle voimaa marttyyrikilvoitukseen. Koska kuolemantuomiot olivat julkisia, paikalla oli usein paljon kristittyjä seuraamassa marttyyriin viimeisiä vaiheita ja – urheilutermiä käyttäkseni – kirittämässä häntä. Heti kuolemantuomion jälkeen, oli pa se sitten hirttäminen tai mestautaminen, kristityt ryntäsivät hakemaan jotakin muistoa – pyhänjäännostä – marttyyristä. Jos ei muuta kuin hänen verensä kostuttamaa hiekkaa. Oli kyseessä voitonjuhla, ei suru! Myöhemmin näiden pyhänjäännosten kautta tapahtui marttyyriin esirukousten ansiosta ihmeitä. Uusmarttyyrien

elämäkerrat ovat erittäin mielenkiintoisia myös siksi, että ne ovat useimmiten marttyyriin tunteneiden ja silminnäkijöiden kirjoittamia. Eivätkä viimeaikojenkaan kristityt jää jälkeen marttyyriudessa. Käsittämätön määrä uskovia kärsi marttyyrikuoleman itäblokin maiden viime vuosisadan valtavissa vainoissa.

Kristityt ovat kautta aikojen kurkottaneet kohti tuonpuoleista; kuolema ei ole ollut mikään pelätty mörkö vaan elämän huipennus. Nyt kuitenkin tuntuu, että elämän kohokohta on – niin mikä? Raataminen keski-ikä helteessä, nuoruuden epävarmuus ja töppäykset. Vanhuus sinänsä on ikään kuin jotakin tarpeetonta.

Pitäisiköhän meidän kristittyinä muuttaa asennetta perinteisempään suuntaan eli paras edessä? Vanhuushan on sitä, että saa rauhassa keskittyä häävalmisteluihin, suuntautua kohti Kuninkaan Pojan häitä, joihin kutsua voi ruveta odottelemaan.

Pääsiäinen on jokavuotinen kokemus siitä, mitä kuolema todellisuudessa on: se on kaikesta pahuudesta saatu murskavoitto, suuren valon ja todellisen häviämättömän elämän koitto

■ Nunna Kristoduli

Opi uusia taitoja

Toreuta haaveitasi

VALAMON OPISTO
FOLKHÖGSKOLA
KURSSIT | KURSER 2012

Kurssille Valamoon!
2012

Koe eheyttäviä elämäksiä

hengähdä ja nauti

Kevätuulia ja kesän kaikuja Valamossa:

- 11.–13.5. Varhaiskristillisiä näkökulmia naiseuteen munkki Serafimin johdolla
- 7.–10.6. Will & Skill - Relationship coaching programme for intercultural couples
- 15.–20.6. Kristinoppikoulu aikuisille – tutustu omaan kirkkoosi käytännön läheisesti, yhdessä toisten kanssa.
- 17.–21.6. Laululeiri lapsille
- 16.–20.7. Luovasti luostarissa, mukavaa tekemistä alakouluikäisille.

Tutustu kurssiesitteeseemme netissä: www.valamo.fi
Valamoon on suora bussiyhteys Helsingistä päivittäin.

**Varaa jo nyt kalenteriisi:
KIRKON PERHE-
TAPAHTUMA 14.–16.9.**
”Yltää itseen, kasvaa toiseen”
– voimavaroja vanhemmuuteen.
Lisätiedot nettisivuiltamme.

Valamontie 42, 79850 Uusi-Valamo
Puh. 017 570 111, valamo@valamo.fi
www.valamo.fi

Muistathan, että luostarin tuotteita saat myös nettikaupastamme www.valamo.fi sekä Tuohus-kaupastamme Helsingin Liisankadulta.

Luonamme löydät minkä kiireelle kadotit.

Posken kääntämisen pitkä varjo

FT, TM **Esko Nikander** tarkastelee munkki Serafimin kirjaa Armenian kansanmurhasta.

Serafim Seppälän kirja on erinomainen opas siitä, miten modernista tiedonvälityksestä huolimatta ihmisarvon huomattavimmat loukkaukset tulevat vain valikoidusti yleiseen tietoisuuteen, tiedon levitykseen ja kansainväliseen oikeuskäsittelyyn.

Monta näkökulmaa tuskaan

Kirja jakaantuu kahtaalle. Ensimmäinen osa on kansanmurhakäsitteen analysointia psykologisena, filosofisena ja teologisena käsitteenä. Perinnöksi tekijä rajaa kirjallisuuden, elokuvan, musiikin ja kuvataiteen. Alussa on historiallinen katsaus Turkin toteuttamaan 1,5 miljoonan armenialaisen murhaan (1915–1922) ja tapahtumia käsittelevän kirjallisuuden lähdekriittistä tarkastelua. Lopussa on tiivistelmä ja katsaus diasporaan sekä yli kymmensivuinen lähdeluettelo. Kaikesta välittyy syvä perehtyneisyys.

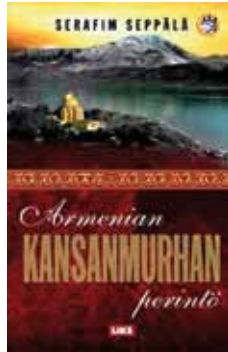
Tekijälle kirjan tematiikka on ollut raskas. Lukijakokemuksen hän ennakoiki tuskalliseksi, minkä allekirjoitan. Kansan tuhoamisen kertaaminen ja mittasuhteiden kieltäminen tuottavat painajaismaisen lukukokemuksen. Teos vie lukijan kuoleman marsseilla olleiden ja tuon kieltämisen kokeneiden jälkipolvien tuskaan. Kuitenkin hän pitäytyy tosiasioihin ja asettaa niille yhä uusia kysymyksiä. Arkistolähteistä ei tässä aiheessa ole pulaa.

Kirja on lyhyessä ajassa jo toinen Seppälän Armeniaa käsittelevä teos. Päällekkäisyyttä on niiden toisistaan poikkeavista tehtävistä huolimatta. Araratista itään (2008) on suunniteltu Armeniaan matkaavalle (Analogi 1/2008), kun puolestaan uusiin teos hakee useista suunnista tulkintaa kuvatuille kauheuksille ja on selkeästi edeltäjänsä lähdekriittisempi.

Posken kääntämisen ideaali

Seppälän tarkastelutavalle on tunnusomaista valaista pääteeman kautta syviä raamatullisia ja ihmisenä olemista koskettavia probleemoja väistämättä kuitenkin hankalia kysymyksiä. Näistä yksi on kirkon edustama väkivallattomuuden eli posken kääntämisen ihanne.

Kansanmurhan jälkeen uskomisen osoit-

Serafim Seppälä: Armenian kansanmurhan perintö. Like Kustannus Oy 2011. 395 s.

tautui yhä useammalle armenialaiselle mahdolliseksi. Kirkko oli 300-luvulta lähtien ohjannut kansaa toimimaan evankeliumin dramaattisimman käskyn suuntaisesti, mutta tuloksena olivat erityisesti naisten ja lasten kidutus, kansan tuho ja profeetan miekan voimaan luottaneen voitto.

Merkityksettömyyden kokemuksessaan moni armenialainen katsoi, että Kristuksen seuraamisen ja ristinkärsimyksen ihannoiti olivat tehneet heistä uhrilampaita. Asenteet kasvoivat kirkkoon kohdistuneen vihan maaperästä, eivät ateismin olemattomuuden sanoman ihannoitusta, mutta tekivät suorastaan vaaralliseksi puheen Jumalan huolenpidosta.

Ensimmäisen kristityn kansan murhaaminen ja Kristuksen kärsimys myös rinnastettiin. Tuhoamisen ollessa vielä meneillään Jerusalemin patriarkka lausuu runossaan: ”Epäröin tulla Getsemaneen, missä silmäni käyvät unesta raskeiksi kenties vajotakseen kuolonuneen, viedäkseen minut suuren Tyhjiyden syleilyyn.” Piispan hämmäntävä sanavalinta on Seppälän tulkitsemana osuva. Piispa puhui kansan kuolemasta: yksilöiden kuolemat merkitsevät ketjun katkeamista ikiajoiksi ja valtaisan henkisen voiman syntymättä jäämistä.

Nykyinen Armenian kirkko ei ole rakentanut asemaansa sille, että Jumala kärsii omiensa kanssa, vaan kansallismielisyydelle ja kulttuurihistorialliselle itseymmärrykselle ja toimimiselle diasporassa olevien yhdysiteenä. Seppälä näkee suunnassa vaaran, koska siinä kärsimys ja ylösnousemus alistetaan kirkon aidoimman opetuksen vastaisesti halpahintaiselle järkeilylle kärsimyksen tehtävästä. Silloin unohtetaan, et-

tei Jumala ole antanut äyllisesti tyhjentävää vastausta kärsimyksen ongelmaan, vaan hän on antanut oman itsensä.

Perinnöksi tulkuton menestymisen tarve

Tunnetuimman armenialaisen teologin ja kriittisen ajattelijan **Vigen Guroianin** mukaan kansallisen epäonnistumisen kokemus on tuottanut tarpeen todistaa itselle ja maailmalle, että se menestyy omin avuin.

Kokonaiskuva identiteetistä on kuitenkin vivahteikkaampi. Raiskaukset, alastomuus, lasten silmien edessä toteutetut äitien surmaamiset ja *henki tai islam* -ohjelma ovat jättäneet käsittelemättöminä sukupolvesta toiseen siirtyvät jälkensä. Vaikeneminen ja sulautuminen ympäröivään kulttuuriin on ollut monen harkittu ratkaisu, mikä on väillisesti viimeinen sinetti Turkin 1915 asettamalle päämäärälle. Perintöä on sekkin, että 1600 vuotta vanha armeniankielinen kirjallisuus on hautautunut tuntemattomuuteen.

Laajahkon yleisön tietoisuuteen on nousut saksanjuutalaisen, holokaustista selviytyneen **Edgar Hilsenrathin** kansanmurhaa käsittelevä 1989 ilmestynyt historiatiedoitaan pätevä kaunokirjallinen teos, joka on käännetty useille eurooppalaisille kielille. Toinenkin merkittävä teos on juutalaistaustainen. **Franz Werflin** 1933 ilmestynyt kirja on suomenneultta nimeltään *Neljäkymmentä päivää Musa Daghilla*. Armenialaisten kansanmurhassa oli kuitenkin kysymys uskonnollisesta puhdistuksesta – ei etnisestä, kuten holokaustissa.

Oikeuden toteutuminen

Turkin valtiolta on kaikki perustelut vaatia oikeutta, kuten aikanaan Saksalta, mutta mikä on oikeuden vaatimisen perimmäinen tehtävä?

Guroianin vastaus oikeuden saamisesta trauman korjaamiseksi on kielteinen. Tapahtumien mittakaava on sellainen, ettei edes menetettyjen alueiden takaisin saaminen poistaisi julmuuden mentaalista jälkeä. Seppälä tiivistää asian: Tilanteen kielteinen itseisarvo on paljon suurempi kuin minkään tulevaisuuskuvitelman lupaa hyvä. Toisaalta kokemuksellisesti piittaamattomuus tarkoittaa murhan jatkumista.

Ehdyttävintä olisi turkkilaisen kieltämispolitiikan murtaminen eli tapahtuneen julkisen tunustaminen, anteeksipyyttäminen, anteeksianto ja sovinto, mitä Turkin kivijalaksi muodostunut ja islamin näkökulmasta kunniakas toiminta ei salli.

Haastattelututkimuksen mukaan Kristuksen ohjeella antaa anteeksi vihollisille on ollut ehyttävä vaikutus. Se on auttanut käsittelemään turkkilaisiin kohdistuneita vihan ja kostonhalun tunteita, vaikka Turkin armenialaiset elävät nytkin todellisessa yhteiskunnallisessa paineessa. Poski on edelleen käännettynä – toisin kuin kurdeilla. ▶

Hyöty määrää avun saajan

Jo ennen vuotta 1915 arkkiepiispa Megerditsh ilmaisi pätevästi säännön, jonka mukaan lännen kristittyjä kansoja eivät kiinnosta kansat, joilla ei ole voimaa. Kukaan ei auttaisi armenialaisia, koska näiden auttamisesta ei ollut kenellekään mitään konkreettista hyötyä.

Se, miten Ranskan lakiesitystä kansanmurhan kieltämisen rangaistavuudesta tarkastellaan (HS 30.12.11), tuo esiin Megerditshin arvion ajankohtaisuuden. Varotaan eettistä tarkastelua ja rinnastamista juutalaisten tuhoamiseen. Esitys kuvataan poliittiseksi peliksi. Erityispaino annetaan talouden ja valtopolitiikan vaarantumiselle. Dokumenttiohjelmaa tai artikkeleita meikäläisissä viestimissä vältetään esittämästä, vaikka antoisia osateemoja Seppälän kirjasta löytyy.

Toisin kuin useat valtiot, kuten esimerkiksi Venäjä, Saksa, Ruotsi ja Vatikaani, Suomi ei ole virallisesti tunnustanut tätä ihmisarvon loukkausta. Tosin Jerevanissa olevaan puistoon presidentti **Halonen** on istuttanut muistopuun. Ihmisarvokeskusteluun tapahtumia ei ole nostettu.

Seppälän varovainen viesti lienee se, että Turkin ärhentelystä huolimatta – tai ehkä sen myötävaikutuksella – yleinen kiinnostus armenialaisten kansanmurhaan on kasvussa muun muassa 2000-luvulla julkaistun tasokkaan kirjallisuuden vuoksi. Sillä, mitä turkkilaisen nuoren älymystön suhteessa viralliseen historiankirjoitukseen tapahtuu, tulee olemaan merkitystä.

Armenialaisen kokemuksessa ylösnousemuksen ilo on menetetty. Ristin kantaminen jatkuu aina painoarvonsa mukaiseen käsittelyyn asti.

■ Esko Nikander

Koulun uskonnonopetuksen järjestelyt

Uskonnonopetusjärjestelyt on edelleen yksi merkittävä syy ortodoksisesta kirkosta eroamiseen. Moni oppilas kokee syrjivänä tilanteen, jossa häntä kuljetetaan uskonnonopetuksen vuoksi koululta toiselle. Lisäksi pieniin ryhmäkokoihin vedoten opetusta ei aina anneta täyttä tuntimäärää.

Koulutulokkaiden vanhempia ohjailaan edelleen laittamaan lapsensa koulun yleiseen uskonnonopetukseen, vaikka ortodoksisella uskonnolla on lain mukaan samanlaiset oikeudet kuin enemmistölläkin.

Kirkollishallitus on keskustellut opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa ortodoksisen uskonnon opetusjärjestelyistä maassamme. Ministeriö pitää kirkon huolta aiheellisena. Kirkon ja ministeriön yhteinen toivomus on, että asiat järjestyisivät, kuten laki edellyttää. ■

Tunneli Laatokalta Heinävedelle

Viime vuoden lopulla ilmestyi Kamarikuoro Krysostomoksen levy Rauhaisa Valkeus. Äänitteen ohjelmisto perustuu Laatokan Valamon sävelaarteistoon, jonka säilymisessä nykyisten musiikintekijöiden ja laulajien käytettäväksi on tietyllä vesijohtotunnelilla aivan erityinen merkitys. Analogi julkaisee tästä kertovan alun perin levyvihkoa varten laaditun artikkelin erillisenä juttuna kirjoittajan luvalla.

Ortodoksinen kulttuuri, perinne ja usko siirtyivät Karjalasta länteen viime sotien evakkojen mukana, ihmisten välittämänä. Toki ortodoksisia seurakuntia oli ollut Suomessa jo aikaisemminkin suuremmissa kaupungeissa, mutta ne miellettiin pääasiassa suuriruhtinaskunnan aikaisten venäläisten ja vallankumouksen jälkeisten emigranttien seurakunniksi. Karjalaisten asuttamisen seurauksena evakot sijoituivat

lähes koko Suomen alueelle. Se mikä ennen oli ollut reunalla, oli nyt sisällä.

Ortodoksinen Karjalan hengellinen ja kulttuurinen keskus, Kristuksen kirkastumiselle pyhitetty Valamon luostari, evakuoitui veljestöineen väliaikaisvaiheitten jälkeen Heinäveden Papinniemelle. Siellä luostari jatkoi toimintaansa uudessa ja oudossa ympäristössä, keskellä luterilaista maailmaa. Sodassa osittain tuhoutuneet luostarirakennukset

■ Vanhan Valamon luostari ylhäältäpäin kuvattuna.

jäivät Laatokan saarille, mutta osa fyysistä luostaria seurasi isien ja veljien mukana. Se osa, johon luostarikilvoitus perustui, siis reliikit, jumalanpalvelusesineistö, ikonit, kirjasto, arkisto ja nuotit seurasivat munkkien mukana. Uudessa Valamossa ei aloitettu tyhjästä, yli 600-vuotinen kilvoitteluperinne jatkui. Luostarin perustajien, pyhittäjien Sergein ja Hermanin luostarisääntöä noudatettiin, samoin kuin 1600-luvulla, jolloin Valamo oli niin ikään evakossa lähes sata vuotta syvällä Venäjällä Karjalan ruotsalais miehityksen ajan.

Luostariesineistön pelastaminen oli tietysti pieni ihme. Neljänsadantuhannen karjalaisen evakuoinnissa oli paljon suuremmaltakin tuntuvia tehtäviä kuin jonkin luostarin esineistön pelastaminen. Yleensä yksittäiset karjalaiset saivat ottaa mukanaan vain sen, minkä itse pystyivät kantamaan. Mutta Valamon evakuoinnissa kaikki vain loksautti ihmeellisesti paikalleen. Kuin suuren käden ohjaamana oikeaan aikaan oli oikeassa paikassa oikeat miehet, jotka ymmärsivät ja uskoivat, että kyseessä on kokonaisen tuhatvuotisen kulttuuriperinnön pelastaminen. Kirkon kielellä sanottuna se merkitsi isien ja äitien uskon pelastamista.

Ensimmäinen lähtö Valamosta

Ensimmäinen lähtö Valamosta oli sekasortoinen. Joulukuussa 1939, heti sodan puhjettua, luostarisaalet jättivät sen siviiliasukkaat, poikakodin pojat ja osa veljestöä. Jo tuolloin saatiin mukaan osa kaikkein arvokkainta kirkkoesineistöä, muun muassa Sergein ja Hermanin kenotafi. Luostariin jäi kaikkein nuorimpia työkykyisiä munkkeja, jotka pommitusten keskellä ryhtyivät siirtämään esineistöä turvaan. Kirjat, nuotit ja arkisto jätettiin pääosin igumeni **Damaskinin** (1795–1881) rakennuttamaan kirjastoon, koska uskottiin, että se oli tehty palonkestäväksi. Muita esineitä alettiin kuljettaa salaperäiseen tunneliin, joka turvasi esineistön säilymisen palopom-

mien aiheuttamilta tuhoilta. Siitä tuli tunneli kokonaisen kulttuuriperinnön siirtämiseksi ja säilymiseksi. Mikä oli tämä tunneli?

Igumeni Damaskinin aikana rakennettiin 1860–1863 pääluostarin läheisyyteen Luostarinlahden kalliolle kolmikieroksinen vesijohtolaitos, jonka alakerrassa oli höyrykone. Se nosti pumppulaitoksen avulla Laatokasta vettä yläkerran säiliöön. Kolme vuotta vesijohtolaitoksen valmistumisen jälkeen kaivettiin maan alle pääkirkkoon johtava 320 metriä pitkä tunneli, jonka kautta kulkevaa putkea pitkin johdettiin vesi luostariin, luostarihotelliin, hevostalliin ja puu- ja kasvitarhoihin. Tunneli oli suunniteltu myös poikkeustilanteissa salaiseksi poistumisväyläksi luostarista.

Nyt tunneli oli tosi tarpeeseen. Tunnetaan rakentajaigumenin kaukonäköisyyden ansiosta voidaan hieman pateettisesti väittää, että siitä tuli ortodoksisen kulttuurin tunneli Laatokalta Heinävedelle ja edelleen koko muuhun Suomeen. Valamon esineistöä sijoitettiin lähes kaikkiin Suomeen rakennettuihin uusiin ortodoksiin kirkkoihin. 1700-luvulta alkaen säilyneet jumalanpalveluskirjat, hengellisten isien opetuskirjat, kilvoittelijoiden elämäkerrat, nuotit ja muut kirjat, kaikkiaan noin 20 000 painettua teosta ja nelisensataa käsikirjoitusta siirtyivät turvaan. Kaikkea ei voitu pelastaa, mutta kaksi kolmannesta matkasi Suomeen ja lopuksi Uuden Valamon palovien sulkemiin arkistoholveihin, loput jäivät Valamoon. Niistäkin suuri osa on saatu talteen arkistoihin ja museoihin Moskovaan, Pietariin ja Petroskoihin.

Tämän tunnelievakuoinnin johdossa olivat ja lopuksi sen yksin viimeistelivät viisi miestä, nuoret pappismunkit **Paavali** (sittemmin arkkipiispa) ja **Pietari** (sittemmin Keiteleen Hiekan Konevitsan igumeni) sekä Valamon Sergij-laivan kapteeni munkki **Irakli** (Laatokan karhu, joka kuivalla maalla hoiteli kymmeniä kissojaan), pappismunkki **Simforian** (sittemmin Uuden Valamon igumeni ja arkkimandriitta) ja insinööri **Vladimir Kudrjajtsev**. Pommitusten aikana he myös nukkuivat tunnelissa, kirkon lattian alla. ”Siinä olisi ollut meille valmis hauta, jos pommi olisi sortanut kirkon”, totesi arkkipiispa Paavali. Ei tullut pommia, vaan maaliskuun 13. päivänä 1940 armeijan 40 kuorma-autoa kuljet-

tivat arvokkaan lastinsa Laatokan jäätietä pitkin Lahdenpohjaan.

Tunnelin kautta pelastettiin myös paljon valamolaisia sävelmiä ja jumalanpalveluskirjoja, Niiden joukossa olivat muun muassa 1700-luvun alusta Psalttari (n. 300 lehteä), Jumalanpalvelus pyhittäjäisällemme ihmeidentekijä Sergei Radonezilaishelle v. 1790 (137 lehteä), Pieneen skeemaan, enkelielämään eli mantiaan vihkimisen kaava v. 1850, 1700-luvun lopulta Paasto- ja juhlatrionien nuottikokoelma (273 lehteä), kiovalaisia neliönuottikirjoitusta 1700-luvulta (344 lehteä) ja paljon muita korvaamattoman arvokkaita käsikirjoituksia. Merkkilepanta-

Tunnelin kautta pelastettiin myös paljon valamolaisia sävelmiä ja jumalanpalveluskirjoja

va yhteensattuma tässä pelastusoperaatiossa on, että pappismunkit Paavali ja Pietari olivat rauhan aikana Valamossa kilvoitellessaan uudistaneet luostarin kirkkolauluperinnettä, johdattaneet hienotunteisesti sitä pietarilaisesta pateettisesta laulutyylistä hienovaraisempaan ja soinnillisempaan suuntaan. Tätä varten he uudistivat Valamon poikakodin pojista ja nuorista harrastajamunkeista koostuvan kuoron neliääniseksi kuoroksi. Tämä Novisiikuoro osallistui luostarin suomenkielisiin jumalanpalveluksiin, mutta lauloi varsinkin juhlapalveluksissa yhdessä massiivisen munkkikuoron kanssa.

Tällaista tunnelmaa kuvaa Valamon

Tunneli Laatokalta...

► toimintakertomus vuodelta 1935: *Harras luostarin jumalanpalvelus, ikivanhat ortodoksien kirkkolaulun sävelmät (niin kutsuttu znamennyi raspev), pääkirkon ylätemppelein komea yleisyys, alatempeleissä oleva luostarin perustajien, pp. Sergein ja Hermanin arkku ja sitä ympäröivä salaperäinen hämähämyys – kaikki tämä syvästi liikutti pyhiinvaeltajia, herätti rakkautta ja kiintymystä ortodoksiseen jumalanpalvelukseen ja herätti heidän siteensä ortodoksiseen uskontoon.*

Mutta on tunnelissa toisenlaisiakin hetkiä vietetty, aitokarjalaiseen ilottelemaan tyylisiin. Nuo romanttisimmat tapahtumat liittyvät paljolti Valamossa 1929 aloitettuun vuotuisiin kirkkolaulupäiviin. Niihin osallistui

runsaasti kirkkokuoroja ja pyhissä kävijöitä kaikkialta ortodoksisesta Karjalasta, esimerkiksi mainittuna vuonna 3000 henkeä, joista 200 oli laulajia. Päivien aikana viisi höyrylaivaa perässä vetämiseen lotjineen kuljetti juhlakansaa taukoamatta Sortavalasta, Salmista, Pitkärannasta ja Impilahdelta. Pääroolia tunneliin johtavassa seikkailussa näyttelivät kuorojen nuoret tytöt. Ensimmäisistä olivat Valamossa viimeiseen opiskeluvuoteensa liittyviä liturgisia harjoituksia suorittavat Sortavalan pappiseminaarin opiskelijapojat. Joillakin heistä ei ollut morsmaikkaa, ja sellainen piti kiireesti saada ennen pappisvihkimystä. Pojat tarjoutuivat neitosille opastajiksi salaperäiseen ja muutoin luostarivierailta kiellettyyn

tunneliin. Ja opastettavia riitti. Pojat johdattivat kynttilän valossa tyttöjä luostarin vanhan hautausmaan alle – ja puhalsivat kynttilän sammuksiin. Ja kyllähän Karjalan tyttö kaulaan kapsahti! Näiden seikkailujen tuloksesta saattoi jokunen pappisura

käynnistyä ajallaan. Kulttuuritunneli täytti siinäkin perinteenvälitystehtävänsä.

■ Hannu Kilpeläinen

Kirjoittaja on teologian tohtori, joka on väitellyt Laatokan Valamon ja karjalaisten vuorovaikutussuhteesta.

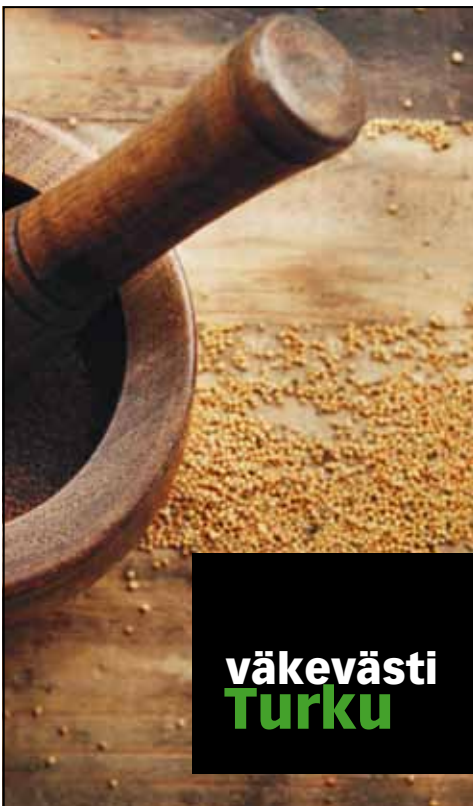

TILAUSMATKAT OY
p. 017 26 333 23, 08 713 370
toimisto@tilausmatkat.info
www.tilausmatkat.info

Venäjän ja Karjalan matkoihin erikoistunut matkatoimisto

PETROSKOI 12.-15.7. 360€	PIETARI-MOSKOVA risteily + kaupunkiloma 5.-13.6., 10.-18.7., 8.-16.8. 5 pv risteily, 2 pv Moskovassa, täyshoito laivalla, retkiä joka päivä, ohjelmaa laivalla 1390€ *UNOHTUMATON RISTEILY!*
SORTAVALA-VALAMO 15.-17.7. 345€	
LYHYT KARJALANKIERROS Sortavala-Lahdenpohja-Kurkijoki-Käkisalmi-Viipuri 23.-26.7. 380€	MONTENEGRO Adrianmeren helmi touko-kesäkuussa sekä syyskuussa joka viikko alk. 475 €/vko, 635 €/2vkoa Liittymälennot Kuopiosta tai Oulusta alk. 70 € meno-paluu!
PITKÄ KARJALANKIERROS Kostamus-Rukajärvi-Karhumäki-Petroskoi-Sortavala 31.7.-4.8. 455€	
KOSTAMUS-JYSKYJÄRVI-KEMI-SOLOVETSKI 2.-5.7. 445€	
KANTALAHTI-MURMANSK-SAARISELKÄ 11.-16.9. 675€	

Mukavasti Moilasan Mukana...

väkevästi
Turku

Raamattuvuoden pääjuhla

24.-27.5.2012

Tule mukaan Turkuun!

Toukokuinen Turku kutsuu Raamattuvuoden ekumeeniseen pääjuhlaan ja samalla Suomen Pipliaseuran 200-vuotisjuhliin.

Pipliaseuran juhlavuotta vietetään teemalla **VOIMASANOJA – 200 VUOTTA – PIPLIA**. Tämä Väkevästi Turussa.

Lauantain ohjelman aloittaa ortodoksinen rukouspalvelus, ja illalla vietetään koko tapahtuman pääjuhlaa.

Viikonlopun tarkemman ohjelman löydät sivustolta

WWW.RAAMATTUVUOSI2012.FI

Kooste ruotsiksi www.bibelaret2012.fi

voimasanoja 200 VUOTTA • PIPLIA

MuK, TM Jaakko Olkinuora on bysanttilaisen musiikin opettaja.

Pääsiäisriemua – vaiko sittenkin remua?

Pääsiäinen on kirkkokuoroille yksi vuoden kohokohdista. Pääsiäisyö-palvelusta varten harjoitellaan seurakunnissa lähes koko suuren paaston ajan, ja jo joulun jälkeen jotkut kanttorituttavani alkavat pohtia pääsiäisen laulettavia veisuja.

Kuitenkin pääsiäiseen liittyviin musiikitapoihimme on eksynyt joitakin väärinymmärryksiä. Ensimmäinen niistä on nähtävissä ristinkumartamisen sunnuntaina, jolloin Suomessa on tapana laulaa pääsiäiskanonin irmosseja ”lohdutuksena” paaston puolivälissä. Alkuperäisissä kreikan-kielisissä jumalanpalveluskirjoissa tämä ei suinkaan ollut tarkoitus, vaan tuon sunnuntain oma kanoni tulee laulaa pääsiäiskanonin melodialla: itse pääsiäiskanonista ei kuulla sanaakaan.

Kanonin laulaminen on meillä ylipäättään jäänyt pois käytöstä, ja pääsiäiskanoni onkin ainoa kirkkovuoden aikana kokonaan laulettava kanoni. Kenties tästä syystä on syntynyt käsitys, että pääsiäisenä jumalanpalvelukset lauletaan alusta loppuun ylösnousemusriemun ilmaisemiseksi. Kuitenkin jokainen kanoniruno on suunniteltu laulettavaksi alusta loppuun. Sen sijaan esimerkiksi iikossille ja ehtoopalveluksessa laulettavalle *Suo Herra* -rukoukselle, jotka nykyään on tapana kirkkaalla viikolla laulaa, ei vanhoissa musiikkikirjoituksissa ole melodioita. Ne on yksinkertaisesti luettu.

Eräs ystäväni vietti kerran suuren viikon ja pääsiäisen Kreikassa, ja hän ylisti minulle suuren viikon hartaita bysanttilaisia veisuja. Sen sijaan pääsiäisyön musiikillinen ”antikliimaksi” oli hänelle suuri pettymys: miksi koko viikko päätetään tylsiin ja elottomiin lauluihin? Tämän kommentin jälkeen aloin pohtia Suomessa käytettävää pääsiäismusiikkia – tai enemmänkin tapaa, jolla sitä esitetään. Täyttääkö se kaikilta osin tarkoituksensa? Herättääkö se uskovissa todellakin ylösnousemusriemua vai pyrkiikö se riehaannuttamaan kirkkokansan mielet? Kreikkalainen 1900-luvulla elänyt ikonimaalari **Fotis Kontoglou** on kirjoittanut kirkkotaiteiden herättämistä tunteista verrattuna tavallisiin, maallisiin tunteisiin: ”On olemassa

kaksi musiikin lajia (aivan kuten muissakin taidelajeissa): maallinen ja kirkkomusiikki. Nämä kehittyivät erilaisista tunteista ja erilaisista sieluntiloista. Maallinen musiikki ilmaisee lihallisia haluja ja tunteita, vaikka nämä tunteet olisivatkin jalostuneita: romanttisia, emotionaalisia, idealistisia. Nämä eivät kuitenkaan lakkaa olemasta lihallisia, ja monet luulevat niiden olevan hengellisiä. Hengellisiä tunteita voi ilmaista ainoastaan kirkkomusiikki, niitä salaisia sydämen liikkeitä, jotka ovat täysin erilaisia kuin maallisen musiikin ilmaisemat tunteet. Tämän takia nämä kaksi musiikin lajia ovat keskenään täysin erilaisia.”

Ylösnousemusriemu on hengellinen, ei maallinen tunne. Kirkkomusiikkiin ei siis tulisi provosoida kirkkokansasta esiin maallisen (lihallisen) riemun tunteita, vaan sielussa kytevää uskoa ylösnousemuksen autuuteen. Tästä on kyse myös bysanttilaisissa pääsiäisveisuissa. Pääsiäiskanoni määrää kirkkosäännöissä laulettavaksi kahdeksansävelmistöjärjestelmän ensimmäisellä sävelmällä, jota pidetään kaikista kahdeksasta säveljärjestelmästä jaloimpana ja sopivimpana voiton ja ilon ilmaisemiseen. Tätä iloa ei ilmaista remuisalla huutamisella, vaikka meillä usein otetaankin pääsiäisenä ohjelmistoon juhlavia sävellyksiä, joissa sopraanot ja tenorit yllisevät korkeita nuotteja viimeisillä voimillaan. (Tämä riitelee osaltaan Trullon kirkolliskokouksen 75. kanonin määräystä, jossa kielletään ”kuriton huuto” ja ”luonnon pakottaminen kiljuntaan” ja kehoitetaan sen sijaan ”kantamaan suurella huolellisuudella ja hartaudella veisut salaisuuksien näkijälle, Jumalalle”!)

Säilyttäkäämme siis pääsiäispalveluksissakin rukouksellisen ilon ilma-
piiri ilman kirkkotaiteille vierasta riehaantumista. Kristuksen ylösnouse-
mus tapahtui hiljaisuudessa, koko luomakunnan leväessä. Välttäkäämme
tuo hiljaisen riemun tunne myös musiikin avulla kirkkokansan sydämiin.

Iloista ylösnousemusjuhlaa kaikille Analogin lukijoille!

■ Jaakko Olkinuora

KRISTUS NOUSI KUOLLEISTA -pääsiäistervehdys

Pääsiäistervehdys tuo tullessaan ylösnousemuksen ilon. Tervehdystä käytetään pääsiäisestä helatorstaihin.

Tervehdys eri kielillä:

KRISTUS NOUSI KUOLLEISTA – TOTISESTI NOUSI (suomi)
KRISTUS ÅR UPPSTÅNDEN – SANNERLIGEN UPPSTÅNDEN (ruotsi)
KRISTOS NOUZI KUOLENNOIZ – TOVESSAH NOUZI (karjala)
KRISTAS KAGGÖÖDI JAMM’JEST – TUODI KAGGÖÖDI (kolttasaame)
KRISTUS ER OPPSTANDEN – SANNELIG OPPSTANDEN (norja)
KRISTUS ER OPSTANDEN – SANDELIG OPSTANDEN (tanska)
KRISTUS ER UPPRISINN – SANNARLEGA UPPRISINN (islanti)
HRISTÓS VOSKRÉSE – VOISTINU VOSKRÉSE (kirkkoslaavi)
HRISTÓS ANÉSTI – ALITHÓS ANÉSTI (kreikka)
CRISTUS RESURREXIT – VERE RESURREXIT (latina)
KRISTUS ON ÜLESTÖUSNUD – TOESTI ÜLESTÖUSNUD (viro)
CHRIST IS RISEN – INDEED IS RISEN (englanti)
KRISZTUS FELTÁMADT – IGAZAN FELTÁMADT (unkari)
CHRIST EST RESSUSCITÉ – EN VÉRITÉ IL EST RESSUSCITÉ (ranska)
CHRISTO E RISORTO – VERAMENTE E RISORTO (italia)
CHRISTO HA RESUCITADO – EN VERDAD HA RESUCITADO (espanja)
KRISTUS KÉLÉSI – IŠTIKRU’ JU’ KÉLÉSI (liuettua)
CHRISTO RELEVIGIS EL LA MORTINTOJ – VERE RELEVIGIS (esperanto)
CHRISTUS IST AUFERSTANDEN – ER IST WAHRHAFTIG AUFERSTANDEN (saksa)
QOM MORAN MEN QABRO – SHARIRO ITH QOM (aramea/syyria)
AL-MASSIAH QAAM – HAKKAN QAAM (arabia)
HRISTÓS AFTÓNIF – ALITHÓS AFTÓNIF (kopti)

HRUSTIS HARAYAVEY MERELOTZ – ORHINAL E HAROUTIM HRISTOSI (armenia)
KRISTE ARSDGA – TŠEŠMAITAD ARSDGA (gruusia)
HRISTOS ULDZYSÁ SULTÍS – ZEM IK ULDZYSÁ SULTÍS (udmurtti)
HRISTOS A ÍNVIAT – ADEVARAT A ÍNVIAT (romania)
KRISHTI U NGJALL – VÉRTET U NGJALL (albania)
CHRISTUS IS OPGESTAAN – HIJ IS WAARLJK OPGESTAN (hollanti)
HRISTOS UVASKRJÓS – SOPRAVDU UVASKRJÓS (valkovenäjä)
CHRYSTUS ZMARTWYCHWSTAL – ZAPRAWDE
ZMARTWYCHWSTAL (puola)
KRISTUSVSTAL Z MRTVYCH – VPRAVDEVSTAL Z MRTVYCH (tsekki)
HRISTOS VÁSKRSE – VAISTINU VÁSKRSE (serbia)
HRISTOS VOSKRÉSE – NAISTINA VOSKRÉSE (bulgaria)
HRISTOS VOSKRES – VOISTINU VOSKRES (ukraina)
HARISTOS UKATSU – ZITSUMI UKATSU (japani)
KRISTU UDHITHANAI – AVAN SATHAYAMAYUM
UDHITHANAI (malayalam)
KRISTO AMEFUFUKA – KWELI AMEFUFUKA (swahili)
KRISTO AZUUKIDDE – KYAMAZIMA AZUUKIDDE (luganda)
KRISTO NI MURIÜKU – NI MURIÜKU NAMA (kikuyu)
KRISTO ASIMUKUSE – ASIMUKUSHE TOTÓ (luhya)
KRISTO ANYAN – AMPA WANYAN (twi)
KRISTUS AKUIYA SON – AKUIYA SON BEBELA (beti)
KRISTUSAQ ONGOIHTAQ – ILAAMUN ONGOIHTAQ (aleutti)

Kodin pyhittämisestä

ja kodittomuudesta

Opiskelija **Henna Paasonen** kuvaa, mitä kodinpyhitys voi merkitä.

Isä **Markus Aroma** kävi viime elokuussa siunaamassa uuden kotini. Olin kutsunut tilaisuuteen joi-takin läheisiä ihmisiä seurakun-nasta. Siunaamisen jälkeen joimme kah-via, söimme omenatorrtua ja keskustelimme. Tilaisuus oli pienimuotoinen, mutta minulle merkityksellinen, sillä olin onnellinen uudesta kodistani, pidin sitä mukavana, pienenä opiskelijaboksi-na. Kodin pyhittäminen kruunasi kai-ken. Pyhittämisen tarkoitus on siunata koti kristityn Kristuksen seuraajan ko-diksi. Pyhittämisen pitää jatkua papin suorittaman siunauksen jälkeen ja olla päivittäistä. Kaikki tulee tehdä Jumalan kunniaksi ja muistaa, että kodin pyhittäminen on osa sitä uskoa, jossa ilmenee Pyhän Kolminaisuuden toiminta luoma-kuntaa kohtaan. Hetken verran Jumalan pelastushistoriaa resitoitiin minun ko-dissani.

Kotiin kuuluu myös elämyksellinen ja ruumiillinen kokemus tilasta ja kuulu-

misesta. Koti on myös suhde, jossa sisäi-nen ja ulkoinen todellisuus limittyvät. **Riitta Granfelt** ymmärtää sisäisen ko-din sellaiseksi eheyden, elävyyden ja psyykkisen autonomian kokemukseksi, että se mahdollistaa sisäisten mielikuvien tuottamisen ja kyvyn puolustautua ja suojautua suhteellisen hyvin ulkomaail-man hyökkäyksiltä. Sisäisessä kodissa ihminen saa parhaimmillaan hyvän tun-tuman itseensä. Päinvastoin käy, kun ihminen joutuu sisäisen kodittomuuden tilaan. Elämä menettää merkityksen. Ihminen joutuu itsensä ulkopuolelle, seu-ranaan autius ja yhdentekevyys.

Sisäinen koti tai kodittomuus ja sen kuvaaminen ovat dramaattisen merki-tyksellisiä elämässä, sen ytimissä. Silloin kun elämänkulku ei ole tarjonnut suhteita, joita pitkin olisi päässyt kiinnittymään itseensä ja maailmaan, omaelämä-kerronnallisten taitojen ja itseilmaisun kehittäminen ei ole pelkkä harrastus vaan selviytymisen elinehto. Ihmiselle

KARI M. RÄNTILÄ

■ Isä Markus Aroma toimittamassa kodinpyhitystä (kuva ei ole kirjoittajan kotoa).

on ominaista elämänsä jäsentäminen kertomuksena. Sisäinen tarina on merki-tyksellistämisen prosessi, joka on ankkuroitunut kokemukseen todellisuudesta ja sen suhteista.

Itse kasvoin maaseutuvanhanhainkodissa hoitajaäitini kanssa. Muistan vanhainkodin melko eristäytyneenä mutta turvallisena hoitajanaisten, vanhusten ja kuolevien yhteisönä, jonne saapui ker-ran kahdessa viikossa kirjastoauto, mi-nun kontaktini suureen maailmaan. Sen jälkeen kun äitini avoitui uudelleen ja muutimme kaupunkiin, olen kokenut olevani juureton. Löydän kotini tarinoita. Kulttuurisesta tarinavarannosta läheisimpiä kertomuksia ovat läntisen keskiajan naisyhtymien ja ortodoksisien naispyhiin kirjoitukset ja elämäker-rat. Tai romaanit kahden kulttuurin rajalla sinnittelevistä naisista. Monta kertaa tarinani on ollut vähällä katketa tai olen tuntenut siitä alemmuutta, tarinani ei ole paljon omistavan ja saavuttaneen ihmisen tarina. Tärkeintä on, että kerto-malla löydän elämästäni arvokkuuden, kauneuden ja mielekkyyden lähteitä.

Kodin pyhittäminen tapahtuu myös asukkaiden oman toiminnan kautta. Kaikilla asuntoa ei ole. Vailla Vakinaista Asuntoa ry on asunnottomien ja asunnottomuutta kokeneiden oma järjestö. Asunnottomuuteen päätyminen on monen seikan summa eikä se ole ihmisen ominaisuus. Perustarpeiden tyydyttämisen päivittäinen etsiminen ja puuttuminen vaikuttavat minäkuvaan. Pitkäaikaisasunnottomuuden seuraus on toimintakyvyn lamaautuminen. Viranomais-ten asenteet leviävät yleisiin mielipiteisiin ja voivat ilmetä tahdottomuutena poliittisessa päätöksenteossa.

Granfeltin mukaan tarvitaankin paljon lisää henkisesti kannattelevaa tilaa, joka voisi tukea monenlaisia tapoja elää elämää. Tilaa tarvitaan niille kokemuksille, joita ihminen itse haluaa kertoa. On suostuttava kohtaamaan ja kannattelemaan ihmisen avuttomuutta, syyllisyyttä, haurautta ja särkyneisyyttä. Ortodoksinen kodin pyhittäminen voisi tarjota tällaista henkistä tilaa.

■ Henna Paasonen

KIRJALLISUUS

Bardy, Marjatta: Sisäinen koti, tarinallisuus ja elämänkukaito. Kodin pyhittäminen. www.ortodoksi.net/tietopankki

■ Kirkkotekstiilikerho on ahertanut syyskauden ompelemalla Pietarin ja Paavalin kirkkoon violetit kirkkotekstiilit, mitkä vihmottiin pyhitetyllä vedellä. Kerho jatkaa ahertamistaan valkoisen kirkkotekstiiisarjan parissa.

■ Kouvolan ikonimaalauspiirin "Paaston matka kohti pääsiäisriemua" -ikoninäyttely avattiin sovinto-sunnuntaina.

Voi mikä **rikkaus**

On omistaa ortodoksinen isovanhempi. Kirkkoa ja hengellisyyttä rakastava vanhempi johdattaa lapsen kirkon elämään. Lapsen pieni käsi taipuu isovanhemman kädessä tekemään ristinmerkkiä. Tuohuksia on mukava sytyttää palamaan. Samalla isovanhempi opettaa rukoilemaan. Moni meistä muistaa, miten turvalliselta tuntui olla mummon tai vaarin kanssa kirkossa. Oli hyvä olla. Kirkko tuntui hengelliseltä kodilta, ja siitä ortodoksisuuteen kasvaminen alkoi.

Ortodoksisuuteen tutustuminen on kaikkien etuoikeus, vaikka lastenlapset olisi kastettu luterilaisiksi. Antakaa lastenlastenne tutustua oman kirkkonne perinteeseen.

■ Isoäiti lapsen kanssa liturgian jälkeen kirkossa.

Ortodoksisuudessa on paljon elämää rikastuttavia asioita. Jumalanpalvelus on Jumalan ja ihmisen kohtaamista. Kirkkomusiikki, ikonit ja tuokset, koko aistimaailma on ainutlaatuinen kirkossa. Kirkon ihana tähtitaivas on satumainen katto pään päällä. Lapsen silmät tark-

kaavat kaikkea, mitä kirkossa tapahtuu. Kirkkoleipä maistuu hyvältä. Kirkossa koettu hetki jää mieleen. Kirkosta saamme siunauksen elämäämme. Milloin sinä toit lapsenlapsesi kirkkoon

■ **Kati**-kanttori

Oppilaat tuntevat **pääsiäistroparin**

Akateemikon mukaan nimensä saanut Toivo Pekkasen koulu on vuodesta 1966 sijainnut Kotkan saarella Ruotsinsalmenkadun ja Kymenlaaksonkadun kulmauksessa. Sen pääsiäiskäyntiä vastapäätä, Ruotsinsalmenkadun toisella puolella Isossapuistossa, on Kotkan Pyhän Nikolaoksen kirkko. Kymenlaaksonkadulla, vastapäisessä rakennuksessa on vuodesta 2001 ollut seurakuntamme Nikolaos-sali.

Toivo Pekkasen koulussa on opetettu ortodoksista uskontoa koulun perustamisesta alkaen. Eräässä vaiheessa siellä työskenteli samanaikaisesti kolme ortodoksiopettajaa, **Helena Rastas, Lee-**

na Karjalainen ja Liisa Lehtoranta, joka hoiti ortodoksisen uskonnon opettamisen.

Koulun perinteisiin on kuulunut yli kolmenkymmenen vuoden ajan koko koulun yhteinen, lyhyt rukouspalvelus suuren viikon torstaina Pyhän Nikolaoksen kirkossa. Perinne aloitettiin isä **Filadelfos Laakson** ja opettaja Liisa Lehtorannan toimesta, jatkettiin isä **Veikko Lisitsinin** ja rehtori Leena Karjalaisen aikana, ja sitä on toteutettu edelleen, nyt isä **Alexander Hautamäen** ja rehtori **Armi Aikkilan** yhteistyönä. Tilaisuuksissa ovat olleet kaikki 1–6-luokkien oppilaat opettajineen, nykyisin myös ns.

maahanmuuttajaluokan oppilaat. Alkuvuosina oppilaita oli 350, tänä vuonna alle 200.

Rehtori Aikkila kertoo, että pääsiäistroparin *Kristus nousi kuolleista* laulaminen on muuttunut viime vuosina hieman vaisummaksi lapsimäärän pienenemisen myötä, mutta silti se on tullut koululaisille hyvin tutuksi pääsiäisen veisuna. Vuodesta 1986 tropari on ollut myös luterilaisessa virsikirjassa. Nykysäännösten mukaan uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuminen edellyttää oppilaan huoltajan suostumusta. Armi Aikkila totesi kieltoja tulevan erittäin vähän.

Omana aikanani koin, että sekä oppilaat että opettajat pitivät tilaisuutta tärkeänä valmistautumisena pääsiäisen viettoon. Minusta itsestäni oli mukava lähteä rukouspalveluksesta pääsiäisvalmisteluihin oppilaiden iloisten pääsiäistervehdysten saattelemana. Opettajakunnalta tuli joka vuosi esitys tilaisuuden sisällyttämisestä koulun työsuunnitelmaan.

Ennen Nikolaos-salin valmistumista Toivo Pekkasen koulu oli useita kertoja seurakunnan juhlatilana. Nykyisin peruskoulun ortodoksioppilaiden koululaisliturgian jälkeinen ruokailu on keran vuodessa Toivo Pekkasen koululla. Naapurien yhteistyö on siis edelleen sujuvaa.

■ **Leena Karjalainen**

■ Isä Viktorin läksiäisiä vietettiin Loviisassa, mukana liturgiaan osallistuneita seurakuntalaisia.

■ Hyvinkään kirkkokuoro on järjestänyt Naisyhteisön tiloissa kuoroleirin useita kertoja. Kuoroleirillä on ollut mukana laulajia Hämeenlinnan, Lahden ja Heinolan kuorojen laulajista.

■ Isä Ville Kiiveri toimitti koululaisliturgian Lahdessa.

■ Heinolan bussiturman muistoristillä toimitetaan muistopalvelus turmassa menehtyneiden muistolle ti 17.4. klo 18.

■ Heinolan Naisyhteisö viettää 15-vuotisjuhlaansa Heinolan kirkon praasniekan yhteydessä. Arkkipiispa Leo toimittaa helatorstaina 17.5. liturgian Heinolan kirkossa ja osallistuu Naisyhteisön juhlaan. Naisyhteisön isompi kaksio sopii myös pariskunnan asunnoksi. Lisätietoja asunnoista antaa isä Olavi Merras, puh. 040 510 4664.

■ Iitin ortodoksiapiiri kokoontuu kuukausittain kerhoiltaan.

■ Lahdessa kokoontuu kaksi ikonimaalauspiiriä Antti Narmalan johdolla. Ikonimaalauksella on Lahdessa jo pitkät perinteet. Nykyiset ikonimaalauspiirit toimivat Valamon opiston alaisuudessa.

■ Kirkkoleipiä paistaminen on yksi seurakunnan tärkeistä töistä. Proskunoihin tarvitaan liturgioita toimitettaessa ja litanialeipiä juhlavigiloiden yhteydessä.

■ Johanna Paloniitty ja Niina Mure paistavat kirkkoleipiä Lahden ja Heinolan kirkkojen käyttöön.

■ Konevitsa ry:n 20-vuotisjuhlien yhteydessä Viipurin piispa Nazarij vieraili myös Imatralla, jossa hän kertoi Konevitsan luostarin jälleerakentamisen vuosista ja nykyisestä tehtävästään piispana ja Pietarin Aleksanteri Nevskin Lavran varajohtajana. Arkkipiispa Leo myönsi juhlien yhteydessä piispa Nazarille Pyhän Karitsan ritarikunnan 2. luokan komentajamerkin ja Helena Pavinskille 1. luokan ritamerkin.

■ Konevitsa ry vietti 20-vuotisjuhlaansa 11.2. Lappeenrannassa. Juhlaan saapui myös luostarin entistä johtoa: Viipurin piispa Nazari ja Syvärin luostarin vt. johtaja igumeni Mstislav. Oikealla nykyinen luostarin igumeni Aleksandr. Kuvassa vasemmalla yhdistyksen puheenjohtaja Riitta Vainikka sekä entiset puheenjohtajat isä Timo Tynkkynen, Helena Pavinskij ja Heikki Hänninen.

Послушание

Первое христианское песнопение, согласно евангельскому повествованию, было принесено на землю ангелами в рождественскую ночь. Обычай употреблять песнопения на богослужениях был священ Господом Иисусом Христом на Тайной вечери. Святой Иоанн Златоуст говорит: - «Вверху Бога прославляет ангельское воинство, внизу -люди,осуществляющие службу в церквях, которые, подражая тем, воспроизводят то же самое славословие...»

Вначале пение было общенародное – пели все, собравшиеся на молитву, затем исторически певцы выделились. Начнем с того, что они проходили посвящение в чтеца и певца. Это первая ступенька церковного клира. Что само по себе указывает на особое положение, которое певцы занимают в церкви. Их пение – подражание ангельскому. На певцов возлагается огромная ответственность, потому что они задают молитвенный тон, молитвенную атмосферу. Наблюдается прямая зависимость молитвенного настроения храма от пения. Если хорошо поет хор, то молится церковь. Если молится церковь – Бог проливает свою благодать на молящихся.

В IV веке Лаодикийским Собором было установлено, чтобы вместо всего собрания пели только избранные, способные певцы (правило 15-е). Это объяснялось тем, что пение всего собрания звучало нестройно и неблагозвучно. Ведь к этому времени число

священных песней значительно увеличилось. Многие плохо знали священные песнопения, тем самым мешая умеющим петь как следует. 75-е правило VI Вселенского Собора гласит: «Желаем, чтобы приходящие в церковь для пения, не употребляли бесчинных воплей, не вынуждали из себя неестественного крика и не вводили ничего несообразного и несвойственного Церкви...». Я не случайно позволила себе углубиться в веги истории. Многие новички, приходящие в хор, думают что достаточно иметь громкий голос и они уже готовы петь в церковном хоре. Даже наличие музыкального образования ещё не делает из желающего, певца церковного хора, а иногда даже мешает. Потому, что другая манера исполнения, академическая, а что ещё хуже народная, которая, совершенно не уместна на клиросе. И переучивать всегда труднее, чем обучить новому. Нельзя забывать, что пение в церковном хоре не является нашим увлечением, нашим хобби. Это скорее послушание, и это послушание нужно нести ответственно и смиренно.

Нашему русскоязычному хору при Никольском храме города Иматра исполнилось 7 лет. Много это или мало? С точки зрения человеческого возраста мы только пошли в первый класс. Помню наши первые шаги, робкие, несмелые, ведь участие в литургии это очень ответственно. Первые шаги были робкие ещё и потому, что большинство певчих

не владели музыкальной грамотой, поэтому все мелодии приходилось разучивать с голоса. За эти 7 лет многие изъясляли желание петь в нашем хоре, но не многие оставались. Человек участвует в богослужении, слышит, как поёт хор, думает, и я так смогу, тем более, что за плечами музыкальная школа. Приходит на репетицию, один, другой раз, а потом пропадает. И это неудивительно, ведь не каждый захочет холодным зимним вечером оторваться от телевизора или других любимых дел. Я очень благодарна своим постоянным участникам, которые откладывают в сторону свои домашние дела и спешат на репетицию. Также хочу выразить свою благодарность нашему настоятелю отцу Тимофею. Он всегда идет нам навстречу, всегда выслушает и когда надо рассудит. Ведь, как и в любом другом коллективе, у нас порой возникают ситуации требующие разрешения.

Наверное, желанием каждого регента является работа с профессиональным коллективом.

С этой целью, в сентябре была организована приходская школа для детей. Отец Тимофей активно поддержал этот проект, и даже сам принял в нем участие, несмотря на свою огромную загруженность. Многое из задуманного получилось, что то не совсем получилось, но мы надеемся, что наши усилия не пропадут напрасно.

Хор нашего прихода не является профессиональным, но мы стараемся создать молитвенную атмосферу на клиросе и в храме. Насколько это успешно – судить Вам.

■ **Татьяна Мякеля**

Valamon Ystävien Lappeenrannan paikallisosaston 30-vuotisjuhla

Valamon Ystävät ry:n Lappeenrannan paikallisosasto vietti 30-vuotisjuhlaansa sunnuntaina 5.2. Pokrovan kirkossa toimitetun liturgian jälkeen oli juhlatilaisuus seurakuntasallilla. Valamon luostarin edustajana juh-

lassa oli pappismunkki **Aleksanteri**, joka esitti luostarin johtajan, Joensuun piispa **Arsenin** tervehdyksen juhlaväelle. Myös Helsingin metropoliitta **Ambrosius**, Valamon Ystävät ry:n puheenjohtaja **Kalle Holmberg**, Lintulan

■ Pappismunkki Aleksanteri toi luostarin tervehdyksen Valamon Ystävien Lappeenrannan paikallisosaston 30-vuotisjuhlaan.

luostarin johtaja igumenia **Marina** sekä Valamon Ystävien toiset paikallisosastot olivat lähettäneet juhlaan tervehdyksensä. Metropoliitta Ambrosius oli myöntänyt paikallisosaston aktiivisille jäsenille **Eila Hämeen-Anttialle** ja **Hilkka Siitoselle** piispalliset siunauskirjat, jotka annettiin heille juhlassa.

Puheenjohtaja **Risto Savolainen** kertoi paikallisosaston perustamisesta ja sen toiminnasta kuluneen 30-vuotiskauden aikana. Isä **Mauri Patronen** lauloi kanttori **Jarkko Lavasteen** säestämänä, ja kanttori **Jarmo Huttu** soitti pianolla sikermän Karjala-aiheisia sävelmiä. Lämminhenkiseen juhlaan harkittujen tarjoilun olivat valmistaneet paikallisosaston omat emännät. Juhlan loppuksi laulettiin pyhittäjäisien Sergein ja Hermanin tropari.

■ Isä **Aarne Ylä-Jussila**

Hautausmaan hautojen hoitosopimukset ja hautapaikkojen haltijoiden tiedot

Vime vuonna aloitettiin Lappeenrannan hautausmaalla uuden ohjesäännön mukainen kuulutus, jolla etsitään hautapaikoille haltijoita. Hautaoikeus on päätynyt niiden hautojen osalta, joihin on haudaus suoritettu viimeistään vuonna 1986. Mikäli omaiset tahtovat pitää tällaiset haudat edelleen hallussaan, tulee heidän tehdä seurakunnan kanssa sopimus hautapaikkojen uudelleen lunastuksesta seuraavaksi 25 vuodeksi.

Vuosi sitten aloitettu kuulutuskausi päättyi 31.5.2012. Seurakuntamestarin toimesta on merkitty ne hautapaikat, joilla hautaoikeus on päätynyt. Valitettavasti näitä merkintöjä on usein ilkeästi hävitetty, mutta vastaavat tiedot löytyvät hautausmaan ilmoitustaululta ja kirkkoherranvirastosta.

Seurakunnan kanssa voidaan tehdä yhden, viiden ja kymmenen vuoden hautojenhoitosopimuksia. Tarkistakaa, onko so-

pimuksenne vielä voimassa, ja voitte tarvittaessa tehdä uuden sopimuksen hautojen hoidosta. Hautausmaalla noudatetaan Lappeenrannan yleisiä hautojenhoitotaksia.

Myös ennakkoon varatut hautapaikat tulisi varmistaa, jotta seurakunta voi luovuttaa kirjallisen hautakirjan myös näistä aiemmin tehdyistä paikkavaruuksista.

Lisätietoja saa seurakuntamestari Kauko Pussiselta, puh. 0206 100 476 tai kirkkoherranvirastosta, puh. 0206 100 470 ma ja ke klo 10–13 tai sähköpostilla lappenranta@ort.fi.

■ Sovintosunnuntain viikonvaihteessa seurakunnassa vieraili Sortavalan kirkon kuoro. Kuoro lauloi slaavinkielisen liturgian Imatran kirkossa ja piti konsertin Lappeenrannan seurakuntasallissa.

■ Seurakunnantarkastuksen valmistavia toimenpiteitä oli mm. työyhteisöpäivä neljäntenä maaliskuuta. Siihen osallistuivat luottamushenkilöt ja toimikuntien edustajat. Työyhteisöpäivän vetäjinä olivat työyhteisökouluttaja Anneli Pietarinen, hiippakuntasihtööri Mikko Leistola sekä isä Timo.

Porin pyhäkköneuvosto kirkkokunnan ensimmäisiä

Porin kirkkoon vuodenvaihteessa vallittu uusi toimielin, pyhäkköneuvosto, on yksi näkyvä merkki pyhäkkökeskeisyyden vahvistumisesta alueella, kertoi Tampereen seurakunnan kirkkoherra **Markku Toivanen**. Hän arveli, että pyhäkköneuvosto saattaa olla ensimmäisiä koko kirkkokunnassa.

– Kirkon tavoitteissa ja toimintasuunnitelmissa on viime vuosina puhuttu pyhäkkökeskeisyyden vahvistamisesta. Paikkokunnan oman pyhäkön yhteyteen toivotaan kehittyvän aktiivisen ja luovan yhteisön. Toiminta suuntautuu liturgisen elämän vahvistamiseen, ja samalla voidaan ottaa paremmin huomioon myös paikalliset erityistarpeet.

Porissa sitouduttu

Isä Markku kiitteli Porin kirkonväen aktiivisuutta, jonka tuloksena on saatu oma pyhäkkö, pappi ja lukija sekä useita pönöma-reja. Pyhäkössä on esillä runsaasti arvokkaita ikoneita. Porin kirkollinen elämä sitou-tuu tiiviisti paikallisen tiistai-seuran toi-mintaan. Monet erilaiset piirit toimivat luontevasti pyhäkön tiloissa.

– Toimintaa on Porissa koordinoit-ammattitaitoisesti ja sitoutuneesti paikalli-nen isännöitsijäryhmä, mainitsi isä Markku.

– Kuultuaan ryhmää Tampereen seu-rakunnanvaltuusto halusi vahvistaa heidän statustaan ja valitsi uudeksi toimielimeksi Porin kirkon pyhäkköneuvoston. Valtuusto

vahvisti neuvostolle ohjesäännön, jossa määritellään vastuut ja velvollisuudet. Käytännössä pyhäkköneuvosto käyttää itse-näistä harkinta- ja päätösvaltaa valtuuston määrittämässä rajoissa sekä käyttää Porin kirkolle aiemman lahjoituksen kautta tul-lutta pääomaa pyhäkköyhteisön kehittä-miskohteisiin.

– On tähdennettävä, ettei Porin pyhäk-köneuvosto syntynyt ylhäältä annettuna määräyksenä. Neuvosto muovautui yhteisön luonnollisen toiminnan ja kasvun seu-rauksena. Samalla se viestii vahvasta sitou-tumisesta yhteisön kehittämiseksi ja tule-vaisuuden turvaamiseksi.

Kaikki entinen hyvä jatkukoon samalla, kun uudet hyvät hankkeet saavat nyt vah-van selkänöjan pyhäkköneuvoston suunnit-telun ja päätösten kautta, toivoi kirkkoherra Markku Toivanen.

■ **Simo Ojanen**

Tampereen Tiistaiseura haastaa tulevaisuuden

Runaan 60 vuoden perinteet omaava Tampereen Tiistaiseura ottaa uuden suunnan ja raikastaa toimintaansa.

Tiistaiseuran uuden johtokunnan puheenjohtaja **Eila Punnala** korostaa sitä, että toimintamuodon pitkä ja arvokas traditio velvoittaa pitämään hyvää huolta perinteisestä työmuodosta.

– Uskon vakaasti siihen, että seurakunnastamme löytyy aktiivisia ja sitoutuvia osallistujia Tiistaiseuraan, hän sanoo.

Punnala toteaa, että johtokuntalaiset laittavat mietintämyssyn päähänsä ja etsivät raikkaita sisältöjä kokoontumisiin.

– Toiminnan punaisena lankana on vastaisuudessa ”kyläpaikka kirkon helmassa”.

Seurakuntamme historiallinen pyhäkkö sijaitsee Tampereen sydämessä, ja sen vieressä on kotoinen seurakuntamme toimitalo. Sen suojissa voimme toimia monipuolisesti, Punnala miettii.

Eila Punnala toivoo, että kaikki jo Tiistaiseurassa mukana olleet ja kaikki uudet asiasta kiinnostuneet ottaisivat kutsun vastaan ja suuntaisivat Tiistaiseuran kokoontumisiin.

Kevätkaudella Tiistaiseura kokoontuu viisi kertaa tiistaisin, eli 27. 3., 10.4., 24.4., 8.5. ja 22.5. alkaen aina kello 17.

Tiistaiseuran johtokuntaan kuuluvat: puheenjohtaja Eila Punnala, varapuheenjohtaja isä **Mikael Punnala**, sihteeri-rahastonhoitaja **Matti Pulkkinen** sekä jäsenet **Anja Lundán** ja **Marja-Liisa Ojansivu**.

■ **Matti Pulkkinen**

Lähimmäisvastuuta vahvistamaan

Diakoniatyö on kirkon uskon aitouden koetinkivi, todetaan kirkkomme strategiassa vuosille 2010–2015. Tavoitteena on, että lähimmäisvastuu sekä eettinen toiminta vahvistuvat ja laajenevat. Diakoniatyön tuki kohdistetaan erityisesti apua eniten tarvitseville ja heille, jotka ovat jääneet avustusjärjestelmän ulkopuolelle Suomessa ja maailmalla. Diakoniatyö ja sen myötä vahvistuva yhteisöllisyys on jokaisen kirkon jäsenen ilo ja oikeus, se ilmentää käytännön elämässä uskoamme Kristukseen.

Seurakunnassamme tätä tehtävää koordinoimaan on valtuusto valinnut diakoniatuomikunnan, jonka jäsenet ovat **Kaisa Hakkola**, **Tatjana Kallo**, **Heikki Santasalo**, **Jani Vuorinen** sekä allekirjoittanut. Lisäksi mukana ovat seurakuntamme isät, kirkkoherra **Markku Toivanen**, isä **Heikki Honkamäki** (toimivapaalla) ja diakoni **Harri Kahila**. Ensimmäisen kokouksen pidimme 15. helmikuuta. Linjasimme toiminnalle seuraavat tavoitteet:

- Ekumeenisen diakoniatyön tehostaminen
- Diakoniatietouden ja lähimmäisvastuun vahvistaminen
- Verkostoituminen muiden alueen toimijoiden kanssa
- Maahanmuuttajatyön tehostaminen

Samalla jatketaan kaikkea sitä hyvää ja toimivaa, jota on jo tehty pitkään, kuten päiväpiiri ja ikäihmisten leirit. Uutena avauksena osana ekumeenista diakoniaa aloitamme yhteistyön evankelisluterilaisen kirkon diakoniatyön Ruokanyssse-toiminnan kanssa. Ruokanyssse on bussi, jonka kautta jaetaan ruoka-apua kaikille sitä tarvitseville kutsumukseen tai kirkkokuntaan katso-matta. Osallistumme varojen keräämiseen toimintaa varten ja voimme puole-stamme ohjata avuntarvitsijoita palvelun piiriin. Syksyllä tulemme järjestä-mään Lähimmäisvastuu-seminaarin, jonka tavoitteena on avata diakonian teologisia lähtökohtia, laajentaa diakoniatietoutta ja mahdollistaa meidän jo-kaisen osallistuminen yhteisölliseen välittämiseen, avun saajana ja antajana.

Tule Sinäkin mukaan!

■ Diakoniatuomikunnan puolesta, puheenjohtaja **Anu Rantanen**
anu.rantanen@hdo.fi

Virpovitsoja ja livvin kieltä Porin kirkossa

Porin Seudun Tiistaiseuran askartelukerho Pyöröset alkoi jo tammikuussa valmistautua pääsiäiseen. Paastoajan alkaessa kerholaiset olivat jo ahkeroineet runsaasti värikkäitä pääsiäismunia. Myös koristeellisia virpovitsoja oli luotu kymmennittäin **Anita Luonilan** ja **Sirkka Grönlundin** opastuksella.

Porin kirkossa on ollut koolla askarteluiltoina myös miesten joukko. On opiskeltu pienryhmässä karjalan kieltä, livviä. Tärkeänä ”oppikirjana” on ollut Uuzi sana eli Uusi testamentti. Laskiaisen aikoihin kuunneltiin ja hyräiltiin kolmeen pekkaan ”Karjalan kumbuzil”-laulua. Vas. Urho Lossi, Seppo Peiponen ja Antero Luonila.

■ Teksti ja kuvat: **Simo Ojanen**

Hautausmaata kunnostetaan Turussa

Hautausmaat ovat tärkeä ja keskeinen osa meidän kulttuurimaamme. Vuonna 1823 käyttöön otettu hautausmaa on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Me kaikki suhtaudumme erityisellä tunteella hautausmaahan, jossa lepää omaisiamme ja ystäviämme. Kautiin harmaakiviainan rajaama hautausmaa on helposti saavutettavissa niin jalan kuin autollakin.

Seurakunnassa on ollut pitkään suunnitteilla hautausmaan kunnostamiseen ja hoitoon liittyviä toimia. Varsinaisen hautausmaan hoidon lisäksi kuluvana vuonna on tarkoitus kunnostaa muutamia seurakunnalle siirtyneitä vanhoja hautausmaamerkkejä. Osa taidokkaasti tehdyistä muistomerkeistä on aikojen saatossa rikoontunut ja vaurioitunut. Hautausmaalla on myös hautausmaamerkkejä, jotka eivät enää sijaitse alkuperäisellä ja oikealla paikallaan. Luonnollisesti vastuu hautausmaamerkeistä ja niiden kunnostuksesta kuuluu haudan haltijalle.

Seurakunnanvaltuusto on vuonna 2002 päättänyt, että hautausmaasta Turun ortodoksisella hautausmaalla on voimassa 25 vuotta. Samoin laki ortodoksisesta kirkosta (26.10.2006 86 §) määrää, että oikeus hautaan luovutetaan määräajaksi. Hautausmaailain (457/2003) 14 §:n 3 momentin mukaan hautausmaasta lakatua hautausmaan ylläpitäjän tulee tarjota

hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa

hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa

sa ma, ti ja to klo 10–13 tai ke 14–18. Täten haudoille voidaan määrätä hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa

sa ma, ti ja to klo 10–13 tai ke 14–18. Täten haudoille voidaan määrätä hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa

sa ma, ti ja to klo 10–13 tai ke 14–18. Täten haudoille voidaan määrätä hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa hautausmaasta kunnostetaan Turussa

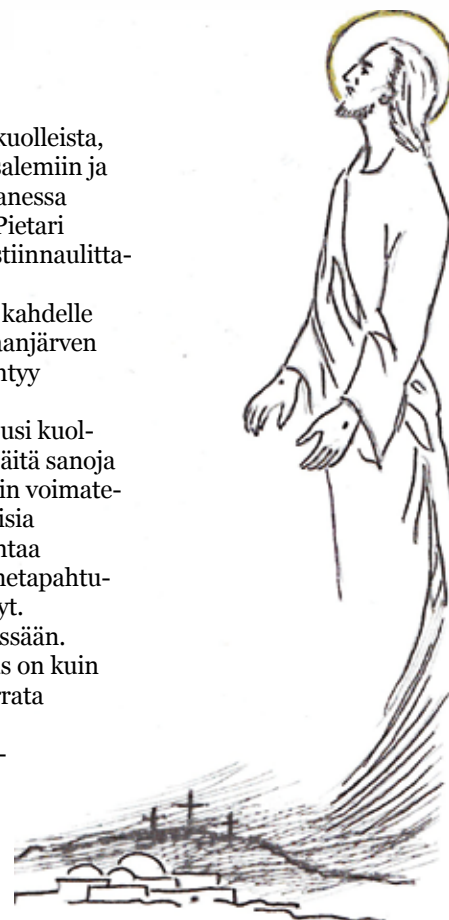
Ylösnousemuksesta helluntaihin

Jeesuksen viikko lyhennettynä ennen ylösnousemusta: Jeesus herättää Lasaruksen kuolleista, Jeesus voidellaan ja Juudas kavaltaa hänet. Palmusunnuntaina hän ratsastaa Jerusalemiin ja opettaa palvelevaisuutta. Suurena torstaina hän asettaa pyhän ehtoollisen. Getsemanassa Jeesus rukoilee, hänet vangitaan ja viedään juutalaisten tuomarien eteen tutkittavaksi. Pietari kieltää tuntevansa hänet, Pilatus vapauttaa ryöväri Barabbaksen ja Jeesus tuomitaan ristiinnaulittavaksi. Jeesus haudataan ja nousee kuolleista.

Ylösnousemuksen jälkeen Jeesus ilmestyy Maria Magdaleenalle, Emmauksen tiellä kahdelle opetuslapselleen, opetuslastensa keskelle epäilevän Tuomaksen kosketettavaksi, Tiberiaanjärven rannalla, antaa lähetyskäskyn ja lopulta nousee taivaaseen (helatorstai). Helluntaina syntyy ensimmäinen seurakunta.

Kristikunnan voittaminen pahuuden vallasta kiteytyy tähän lauseeseen: ”Kristus nousi kuolleista!”, johon vastaamme: ”Totisesti nousi!”. Pääsiäiskaudella kuulemme toistettavan näitä sanoja monilla kielillä useita kertoja. Kuoro laulaa riemullisesti juhlan sanomaa. Jumalan suurin voimateko herättää oma rakas poikansa kolmantena päivänä kuolleista nostattaa myös ristiriitaisia tunteita. Jeesus eli nuhteetonta elämää, opetti ja teki ihmeitä, mutta silti hänen täytyi antaa henkensä meidän tavallisten ihmisten pahojen tekojen tähden. Jollei tätä kamalaa murhetapahtumaa olisi koettu, Uutta testamenttia tai edes koko kristillistä seurakuntaa ei olisi syntynyt.

Jeesus antoi lupauksen olla läsnä siinä, missä kaksi tai kolme on koolla hänen nimessään. Jeesus ja häneen uskovat ihmiset muodostavat seurakunnan, jota Jumala hoitaa. Kristus on kuin viinipuu ja apostolit sen oksia. Puussa on paljon eri tahoille ojentuvia oksia, joita voi verrata kristillisiin seurakuntiin ja eri uskontoihin. Kirkot ja jumalanpalvelukset saattavat erota hyvinkin paljon, mutta kaikki ne yhdessä muodostavat elinvoimaisen puun, jonka ravinnonantajana on Kristus. Kaikkien kristittyjen yhteinen tekijä on Pyhä Kolminaisuus: Isä, Poika ja Pyhä Henki. Kristityt viettävät helluntaita Pyhän Hengen vuodattamisen ja kristillisen kirkon perustamisen muistoksi. Lapsekkaasti voidaan todeta, että helluntai on kristinuskon syntymäpäivä. (LL)

”Minä olen tosi viinipuu, ja Isäni on viinitarhuri... Se, joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, tuottaa paljon hedelmää... Tämän käskyn minä annan: rakastakaa toisianne.” (Joh. 15:1-17)

AJATELMIA

”Musiikki karkottaa vihan niistä, jotka eivät rakasta. Rauhattomille se antaa rauhan, itkevät se lohduttaa. Ne, joiden tie on tukossa, löytävät uusia polkuja, ja niihin, jotka torjuvat kaiken, kasvaa uutta varmuutta ja toivoa.”

Paplo Casals

”Laulu ilman tukea on kuin juureton kukka. Se kuihtuu pois.”

Birgit Nilsson

Valitse YLÖSNOUSEMUSVEISUN puuttuvat sanat alla olevasta laatikosta:

Nähtyämme _____ ylösnousemisen kumartakaamme pyhää Herraa _____, ainoaa synnitöntä. Sinun ristillesi me _____, oi Kristus, ja sinun pyhää _____ veisuilla ylistämme. Sillä sinä olet meidän _____, paitsi sinua emme toista tunne, sinun nimeäsi avuksi huudamme. Tulkaa kaikki _____, kumartaen kunnioitamme Kristuksen _____ ylösnousemista, sillä katso, _____ kautta tuli ilo kaikkeen maailmaan. _____ aina Herraa me veisuilla ylistämme hänen ylösnousemistansa. Sillä kärsittyänsä meidän edestämme ristin vaivat, hän _____ kuoleman kukisti.

ristin	Jumalamme	kumarramme	Jeesusta	Kristuksen
pyhää	uskovaiset	Kiittäen	ylösnousemistasi	kuolemallansa

Tehtävän voit ratkaista osallistumalla vigiliapalvelukseen lauantai-iltana. Veisu löytyy aamupalvelusosasta.

Tampereen seurakunnan Ortodoksisen Opiskelijaliiton nuoret viettivät 18. helmikuuta iltaa Pyhän Johannes Venäläisen tsasounalla Viljakkalassa. Maallikkoehto- palveluksen toimitti Nemanja Balcin.

METROPOLIITTA AMBROSIUKSEN

PÄÄSIÄISTERVEHDYS

*Oi Kuningas ja Herra!
Sinä uinuttuasi kuoleman uneen kuolevaisena
nousit ylös kolmantena päivänä
herätit Aadamin katoavaisuudesta
ja teit tyhjäksi kuoleman.
Oi katoamattomuuden pääsiäistä!
Oi maailman pelastusta!*

Kristus nousi kuolleista. Saamme todistaa elämän voittoa kuolemasta, katoamattomuuden voittoa katoavaisuudesta.

Herran pääsiäisenä, riemullisten veisujen kaikuessa koemme vahvaa yhteisöllisyyttä, tunnemme elämän täyteyden. Saamme nähdä häivähdyksen ikuisuudesta, maailmasta, jossa ei ole unohdusta. Olemme todella osallisia katoamattomuuden pääsiäisestä. Voimme kokea vahvasti, kuinka taivaalliset voimatkin ovat mukana iloitsemassa, kun elämä voittaa kuoleman. Muistamme omia edesmenneitä rakkaitamme. Hekin yhtyvät pääsiäisiloon kaikkien pyhien ihmisten kanssa.

Elämä on muistamista, kuolema unohdusta. Kristus laskeutui tuonelaan, hän herätti Aadamin katoavaisuudesta ja unohduksesta. Jumalan mielessä elämme kaikki ikuisesti. Kristuksen rakkaus on taannut meille iankaik-

kisen elämän. Pyhä Maksimos Tunnustaja kirjoittaa: ”Taivaaseen pääsevät ne, jotka sinne kaipaavat.”

Kirkon sisällä saamme kokea tämän yhteisöllisyyden riemun. Me koemme, kuinka esirukoukset kantavat, kuinka kirkko kantaa meitä eteenpäin. Mutta jaksaisimmeko me uskoa tähän, jos jäisimme yksin? Kantaisiko uskomme, jos kukaan ei meidän puolestamme rukoilisi?

Yksinäisyys merkitsee useimmille elämistä unohduksen maassa. Jos kukaan ei sinua muista, olet kuin kuollut jo tässä ajassa. Mutta pyhä Johannes Krystostomos on kirjoittanut: ”Älköön kukaan valittako puutetta, sillä kaikille kuuluva Jumalan valtakunta on nyt tullut näkyväksi.”

Kenenkään ei pitäisi jäädä pääsiäisen ilosanomasta osattomaksi, kenenkään ei pitäisi jäädä kuoleman kahleisiin, kenenkään ei pitäisi olla pääsiäisenä yksin. Meidän tulee kristittyinä kulkea ihmisten rinnalla ja muistaa lähimmäisiämme, aivan kuten Kristus itse kulki opetuslastensa kanssa Emmauksen tiellä.

Jokainen rakkauden ja myötätunnon elekin on tärkeä. Ne viestivät ylösnousseen Kristuksen ilosta ja valosta.

Riemullista Kristuksen ylösnousemusjuhlaa toivottaen

+ **Metropoliitta Ambrosius**